БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган.

№ 228 (8753)
СЕНТЯБРИИН 26
ПЯТНИЦА
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Хэлэһэн үгэдөө—хүрэ, абаһан уялгаяа—дүүргэ!

Социалистическэ хүдөө ахыгаа үргэнөөр, түргэнөөр гжөөхэ тухай Коммунистискэ партиингаа анхарал олдолгодо харюусан, колознигууд болон совхозой хүлмэришэд үдэрһөө үдэртэ ам эршэмтэй оролдосотойор ажаллажа байна. Тэдэр Эхэ оронойнгоо мандалда лэдбэриин үндэр ёһоной бэүдые үргэнэ. Энэ талаар талинградска болон Куйбыевска областьнууд эрхим ээ үльгэр жэшээ харуулжа, оветскэ правительствынгаа ай хүндэтэ хайра шагнал—Ленинэй ордендо хүртэ. Куйбышевска область 58 ондо 37 миллион пүүд ооһо таряа гүрэндэ худалха түсэбтэй байһан аад, элбаян ургаса ургуулжа шанаһанай ашаар 50,1 миллион ын ооһо таряа гүрэндөө алдаа. Баһа Сталинградн область 152 миллион пүүд лэ гү, али түсэбөөр хараадаһанда орходоо 2,7 дахин ооһо Эхэ орондоо тураба. Эдэ областьнууд дээшүүлэгдэһэн социалистичеуялгануудые абаһан аад, нээ нэрэтэй түрэтэйгөөр үүлжэ, хэлэһэн үгэдөө ишан гээд хүрэхэ, абаһан гаяа ямараар дүүргэхэ тубодото үльгэр жэшээ ёһоогоор харуулба.

Тэрэшэлэн манайшье ресбликын түрүү зарим колхоабаһан уялгаяа муу бэр дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, ыгын аймагай «Улаан онго» колхоз байгша оной 8 ын туршада үнеэн бүриһөө литр гэхэ гү, али үнгэээ жэлэй энэ үеынхидэ ор- үнеэн бүхэнһөө 256 р һү ехээр һаагаа. Тиигээд эбһөө гадуур 2000 центнер оо орондоо тушаагаа. Мүн ын бүхэнһөө 3,5 килограмм оо хайшалха гэһэн уялгааад, 3,6 килограмм нооһо ад, түсэбһөө гадуур 80 тнер нооһо гүрэндөө хуаһан байна. Мал ажалай адшье продукци үйлэдбэгөөр, түл абалгаар, тэжээл эдхэлгээр «Улаан Оронго» лхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр маев, парторганизациинь ретарь нүхэр Бимбаев) түшүүлэй зэргэдэ ябана. лхозой энэ амжалтань юутайлбарилагданаб гэхэдэ, шадай ажал, ажалайнь түнэн зүбөөр эмхидхэгдэн. Түрүүшүүл саг соогоо урүүлагдана. Абаһан уялн үнэн сэхээр дүүргэхын нда колхознигуудай юу хэмараар ажаллажа байайнь элишэлэгдэнэ, мүрыэй дүн саг сагтаа согсолоно. Тэдэнэй ажалайнь ухи үүсхэл шадамараар лэгдэнэ.

Мухаршэбэрэй аймаҮнэн», Кировэй. Түнхэаймагай XVII партсъезнэрэмжэтэ колхозууд сенриин 1-нэй мэдээгээр 100 ын бүриһөө 100 гаран хурьые абаад, 140 хурьга абаха н уялгаяа дүүргэхээр эдожо байнхай.

рөөр сэхыень хэлэхэдэ, ай республикын олохон колхоз, совхоз болон аймагууд абаһан уялгаяа дүүргэнэгүй, теэд дүүргэхэ тушаа ёһотой үүсхэл оролдолго гарганагүй, хэлэһэн үгэдөө үнэхөөр эзэн байхые эрмэлзэнэгүй. Энээнэй шалтагаанаар газар тарьялангай продукци (ооһо таряа, овощь, хартаабха) бэлэдхэхэ түсэбөө республикамнай холо дүүргээдүй байһаар. Илангаяа Курумканай, Баргажанай, Кабанскын, Түнхэнэй, Байкало-Кударын болон бусад зарим аймагуудай олохон колхозууд энэ жэлдэ ооһо таряа муу бэшээр ургуулбашье, гүрэндэ таряа тушааха уялгаяа дүүргэхые огто оролдоногүй, тиигээд ооһо тушааха түсэбөөшье дүүргээгүй аад лэ, харин түбхын түрүүндэ колхознигуудайнгаа ажалта үдэр бүхэндэ хэдэн килограмм хубаажархёод байна. Гүрэнһөө эрихэ, абаха болоходоо «үгыш наашань» гэдэг аад, үгэхэ боломсоороо «үгы саашань» гэдэг энэ муу заншалые эрид шангаар буруушааха хэрэгтэй. Советскэ гүрэмнай колхозно таряашадта жэлһээ жэлдэ, үдэрһөө үдэртэ туйлай ехэ туһаламжа үзүүлнэ, үнэн зүрхэнэй анхарал оролдолго гаргана. Энээндэнь колхозно таряашад патриотическа хэрэгээрээ харюусаха уялгатай.

Тэрэшэлэн адууһа малайнгаа тоо толгойе олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ дутагдалнууд олон бии. Гүрэндэ мяха, һү тушааха түсэбөө республикамнай дүүргээгүй байна. Зэдын, Сэлэнгын, Хориин аймагууд һү тушааха жэлэйнгээ түсэб бэелүүлгэдэ илангаяа ехээр гээгдэжэ ябана. Хориин аймаг һү абалгаяа нёдондо жэлэйхиһээ һураггүй доошонь оруулжархёо. Мүн Зэдын, Сэлэнгын, Хориин, Заиграйн болон Закаменай аймагууд 100 хонин бүриһөө 140 хурьга абаха гэһэн уялгатай аад, миил 45-һаа 58 хүрэтэр хурьга абанхай. Абаһан уялгаяа бэелүүлгэдэ тус аймагуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хайша хэрэгээр, ёһо тэдыгээр хандаһаниинь эндэ элеэр харагдана бшуу. Энэ саашадаа огто тэсэшэгүй ушар болоно. Иимэ харюусалгагүй, албан хойрог ябадалтай хатуу шангаар тэмсэхэ шухала.

Совет хүнүүд хэлэһэн үгэдөө заатагүй хүрэдэг, абаһан уялгаяа эрхэбэшэ дүүргэдэг, хэлбэришэгүй заншалтай юм. Илангаяа Эхэ оронойнгоо урда абаһан үндэр дээдэ уялгаяа үнэн сэхээр бэелүүлхэ гээшэ колхоз, совхоз, аймаг бүхэнэй нангин хуули ёһо мүн.

КПСС-эй XXI съезд зарлаха тухай мэдээсэлээр баясан зоригжоһон олониитэ ажалшаднай мүнөө политическэ болон ажалай тон ехэ дэбжэлтэтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна. Тус дэбжэлтые толгойлон, партиин айкомууд, эхин парторганизацинууд колхоз, совхоз болон аймаг бүхэнэйнгөө абаһан уялгаяа эрхэбэшэ бэелүүлхыень туйлаха зорилготой.

Эршэтэ ажалай эрхим бэлэгээр партиингаа XXI съездые угтая

☆ ☆

Түнхэнэй аймагай «Знамя» колхоз аймаг соогоо түрүүлэн, гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө дүүргэһэн байна. Энэ колхоз Эхэ орондоо 3150 центнер эрхим шанартай таряа худалдаа. Мүнөө эндэ үрэһэ сэбэрлэхэ хүдэлмэри дүүрэжэ байна. Таряае сэбэрлэхэ, хатааха хүдэлмэри колхозой бригаданuудта түхеэрэгдэһэн тоог дээрэ эмхитэйгээр ябуулагдана. Энэ хүдэлмэри илангаяа хоёрдохи комплексно бригадын тоог дээрэ һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Эндэ үдэр һүнигүй «Кузбасс» сушилка хүдэлнэ. Энэ сушилкые дүй дүршэл ехэтэй механизатор Борис Иванович Быковский хүдэлгэдэг. Таряа тушаалгын үедэ энэ сушилкаар сүүдхэдээ 12 тонно ооһо таряа хатаадаг байна. **Зураг дээрэ:** тус колхозой хоёрдохи комплексно бригадын тарьянай тоог харуулагдана. **А. Борисовай** фото.

☆ ☆

ЖЭЛЭЙНГЭЭ ДААБАРИ ОКТЯБРИИН 20-ДО ДҮҮРГЭХЭ

Һаяхан Барилгын 154-дэхи трестын хамһабариин ажахынуудай комбинадта ехэ суглаан боложо, эндэхи хүдэлмэришэд КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаба.

— Би алдарта партиингаа түүхэтэ съездын хүндэлэлдэ халаанайнгаа даабарие 150 процентһээ доошо бэшээр ходо дүүргэжэ байхаб,—гэжэ трестын түрүү хүдэлмэришэн Сергей Свирцов хэлэбэ. Хүдэлмэришэн ангиин бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, шэнэ байдалаа зохёохо хэрэгтэнь манай парти саг үргэлжэ анхаралаа хандуулжа байдаг гээшэ. Тиимэһээнь түрэл партиингаа ээлжээтэбэшэ XXI съездые ажалай бэлэгтэйгээр угтая, нүхэд—гэбэ.

Барилгада хэрэглэгдэдэг бетон хэдэг комплексно бригадын бригадир нүхэр Монастыршин үгэ хэлэхэдээ баһал дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаа.

Энэ бригадынхид һара бүридэ түсэбһөө гадуур 200 кубометр бетон гаргажа байхабди гэжэ мэдүүлбэ. Эдэнэй хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ байһаниинь лабтай. Юуб гэхэдэ, һаяхан бригадир нүхэр Монастыршин түмэрбетоноор барилгын плиткэ сохихо арга шэнээр ухаалан зохёогоо юм. Энээнэй ашаар бригадын хүдэлмэришэд урдандаа һара соо 400 кубометр бетон гаргадаг һаа, мүнөө 600 кубометрһээ дээшэ гаргадаг болоо.

Тиихэдэ трестын түрүү хүдэлмэришэд А. Давлетханов, М. Иванова, М. Закаменых болон бусад жэлэйнгээ даабарие октябрь һарын 20 болотор дүүргэе гэжэ дурадхаба. Энэ дурадхалыень комбинадай хүдэлмэришэд ехээр һайшаагаа.

Жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн комбинадайхид урдынхидаа орходоо бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа оробо.

В. Банзаракцаев,
комбинадай хүдэлмэришэн.

Ажалай вахтада жагсанхай

Улан-Удын мотор заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсан, эршэ хүсэтэйгөөр ажаллажа байна. Мотор заһабарилагшад партиингаа съездые ажалай бэлэгээр угтахын түлөө жэлэйнгээ даабарие декабриин 1-дэ дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 100 мянган түхэригэй продукци гаргаха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаа. Тиихэдээ бүтээдэг продукциингаа шанарые эрид һайжаруулжа, уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын дурадхалнуудые ажал үйлэдбэридөө олоор нэбтэрүүлхэбди гэбэ.

Слесарь нүхэр Хомяков халаан бүриингөө даабарие 150 процентһээ доошо бэшээр дүүргэжэ, партиингаа съездые бэлэг ехэтэйгээр угтая гэжэ нүхэдөө уряалаа. Энэ уряаень заводой түрүү хүдэлмэришэд слесарьнууд Е. Поцвити, А. Босовкина болон бусад һайшаан дэмжээд, эдэ үдэрнүүдтэ халаан бүриингөө даабарие 200 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

М. Шестопалов,
заводой директор.

Бодото анхаралаа хандуулаагүйһөө...

Хэжэнгын аймагай колхозууд һү һаалгаяа дээшэлүүлхэ талаар һүүлэй хэдэн жэлэй туршада зарим тэды амжалта туйлаа. Аймагай зарим колхозууд ниитынгээ малые үбһэ тэжээлээр дүүрэн хангажа, һайнаар эдеэлүүлдэг, харууһалдаг болоһоной, дулаан типовой байранuудые олоор бариһанай ашаар һү һаалгаяа горьтойгоор дээшэлүүлээ. Жэшээнь, «Заветы Ильича» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Х. Заиграев) байгша оной үнгэрһэн 8 һара соо үнеэн бүриһөө 1181 литр һү һаажа, аймаг соогоо түрүүлжэ ябана. Эндэхид август һарада үнеэн бүриһөө 170 литр һү һааһан байна. Гүрэндэ һү тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэб 85,2 процент дүүргэбэ. Артелиин түрүү һаалишад А. Филиппова, У. Матвеева, А. Афанасьева болон бусад үнгэрһэн 8 һарада үнеэн бүриһөө 1300—1350 литр һү һаагаа. Мүн 1000 литрһээ дээшэ һү һааһан һаалишад эндэ олон.

Теэд аймагай бусад колхозуудта һүн үшөөл тон багаар һаагдана. Эндэхи колхозууд жэлэй үнгэрһэн 8 һарын туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 832 литр һү, тэрэ тоодо август һарада 130 литр һаагаа. Гүрэндэ һү тушааха, худалдаха түсэб миил 67 процент дүүргэгдээ. Һү һаалгаар ехэхэн гээгдэлдэ ороһон «Победа» колхоз жэлэй 8 һара соо үнеэн бүриһөө оройдоол 669 литр, Сталинай нэрэмжэтэ—688, Энгельсын нэрэмжэтэ — 768, «Эрдэм»—787, Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз 760 литр һү һаанхай.

Эндэ һүн юундэ тиимэ өөдэгүй багаар һаагдана гээшэб? Аймагай олонхи колхозуудта һү һаалгые дээшэлүүлхын түлөө һаалишадай дунда социалистическэ мүрысөөн ёһотой һайнаар эмхидхэгдэнэгүй, тэрэнэйнь дүн гаргагданагүй. Нэгэшье фермэ, гүүртэдэ дүн харуулгын самбар байдаггүй. Һаалишадай үнеэдээ хэр зүбөөр, хүсэд һаадагыень хэншье хинан шалгадаггүй байха юм. Тиимэһээ зарим һаалишад ажалдаа хайша хэрэгээр, харюусалгагүйгөөр хандана. Һү һаалгые али болохоор дээшэлүүлхэ тэмсэлые колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, зооветмэргэжэлтэд эмхидхэхэ, хүтэлбэрилхэ уялгатай ха юм. Теэд тэдэнэр мүртэй юумэ хэнэгүй шахуу. Энэ хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэһэнһээ боложо, аймагай зарим колхозууд һүүлшын һаранuудта һү һаалгаяа бүришье доошолуулжа байна. Сентябриин түрүүшын 10 хоногто Энгельсын нэрэмжэтэ колхоз үнеэн бүриһөө миил 23,7 литр, «Коммунизм» —29,7 «Победа» артель—26,6 литр һү һааба. Тиихэдэ энэ үе соо бусад колхозууд үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 33,4 литр һү һаагаа.

Мүнөө һэрюун боложо, үнеэдые тарьянай, зелёнкын узуурта, посхоод соогуур адуулхада ехэ таатай зохид байна бшуу. Һаамхай үнеэд хүйтэрхэ бүри һү шэмэеэ зарим тэды татадаг гээшэ. Теэд тэдэнэй адуулга, бэлшээрие зүбөөр эмхидхэжэ, элдэб ургамал, ногоо нэмэлтэ тэжээл эдюулжэ, үдэрэй 2 дахин хүсэд һаагаад байбал, зунайхиһаа дутуугүй ехэ һүн һаагдаха байһаниинь элитэ.

Аймагай артель бүхэндэ үнеэдтэ нэмэлтэ тэжээл эдюулжэ, һайнаар бэлшээжэ, һү ехээр һааха арга боломжо гүйсэд бии. Тиимэһээ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд абаһан уялгануудаа дүүргэхын түлөө бүхы хэмжээ абаха зэргэтэй.

Д. Доржиев.

Түрэл оронойимнай ниислэл—Москвада

Түсэбһөө гадуур булад хайлуулна

Ниислэл хотын хуушанай булад хайлуулагшадай нэгэн Алексей Ильич Овчинников наһан соогоо ехэ металл шанар һайнтайгаар хайлуулаа. Энэ металлург «Серп и молот» заводто хүдэлһөөр гуша шахуу жэл болобо. Наһажаал болобошье, үбгэрһэнэй тэмдэггүй, залуугайхидаал хүнгэн, хүдэлмэридөө оролдосотой.

Коммунистическэ партиин XXI съездын хүндэлэлдэ хүдэлмэришэдэй дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абажа байхада А. И. Овчинников хамагай түрүүндэ тэрэ үүсхэл дэмжэлсээ. Тиигэжэ 600 тонно металл нэмэжэ үгэхэбди гэжэ үгэеэ үгэһэн байна. Металлургнууд уялгаяа дүүргэжэ эхилээ.

Съездын зарлагдаха тухай мэдээсэл дуулдаһаар тиимэшье үни болоогүй. Гэбэшье, Овчинников болон тэрэнэй нүхэд энэ ехэ хэрэгэй хүндэлэлдэ түсэбһөө гадуур 53 тонно металл үгөөд байна.

Гаргаһан металлайнь шанар даабариин ёһоор дүүргэгдэжэ, хэһэн хайлуулгань графигһаа 30 минута урид бэлэн болоно. Нөөгдэһэн 30 минута бүхэндэ түсэбһөө гадуур тонно металл үгэхэ байна.

Автоматическа үшөө нэгэ лини

Орджоникидзын нэрэмжэтэ заводто автоматическа үшөө нэгэ лини хабсаргагдажа дүүргэгдээд, туршагдажа эхилээ. Тэрэ лини фрезернэ, үрэмдэлгын болон шүрэб гаргадаг юһэн станок, транспортер, мүн бусад олон механизмуудһаа бүридэнэ. Тэндэ 63 элдэб инструмент хүдэлнэ. Тэрэ час соо комбайнай коленчата 50 вал гаргана.

Эды олон вал юрэ гаргахада универсальна 14 станок, 18 хүн хүдэлдэг байгаа. Мүнөө лини дээрэ табигдаһан юһэн станогто, мүн бүхы механизмыень хүдэлгэлгэ дээрэ миил дүрбэн хүн ажаллана.

Шэнэ вагонуудай электротүхеэрэлгэ

«Динамо» заводой конструкторнууд метрополитенээр ябуулагдаха «Е» маркын шэнэ вагонуудай электротүхеэрэлгын техническэ проект зохёожо дүүргэбэ. Тэрэнь хуушанайнь түхеэрэлгэдэ орходоо шанараар һураггүй һайн.

Вагонуудые шэнэ электротүхеэрэлгээр зэбсэгжүүлгэ, тэрэнэй газар доогуур ябахадаа хуушан түхэлэй поездһоо 20—30 километр түргэн гүйхэ арга олгохо байна.

Панельнэ томо гэр бариха завод

Ниислэл хото ороһон Хорошевско шоссе харгы шадар гэр бариха завод байгуулагдажа байна. Тэрэ завод олон дабхар гэр бариха химда деталь гаргаха юм. Гэрэй конструкцинуудые инженер В. П. Луготенко зохёогоо.

Тэдэ детальнуудые хэрэглээд байхада барилгын өөрынь үнэ нилээд химдаруулагдаха байна. Байрын квадратна метр бүхэн 900 түхэриг хүрэхэгүй сэнтэй болохо юм.

Шэнэ предприяти панельнэ томо гэрые һуурииһаань эхилээд, орой хүрэтэрнь холбохоор болгожо, тэрэнэй бүхы детальнуудые гаргана.

Завод жэл соо 100 мянган квадратна метр талмайтай гэр бариха хүсэтэй байха. Байгша оной һүүлшын кварталда заводой түрүүшын продукци гаргагдаха байна.

Москва. Метрогой Фрунзенска радиусай барилгын хоёрдохи участогта тоннель малтаха хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэнэ. **Зураг дээрэ:** замай хүдэлмэришэд рельсэнүүдые бүхэлэн табижа байна. Удахагүй замынь бетоноор хүшагдаха юм.

ТАСС-эй фотохронико.

Эдир түмэр замшадай бэлэг

Москваһаа дүшөөд шахуу километрын газарта ороной хүүгэдэй гушан дүрбэн түмэр замай нэгэн—Бага Московско-Рязанска харгы оршодог. Эдир түмэр замшадай мэдэлдэ нарин харгыгаар ябадаг тепловоз, багахан вагонууд болон бусад техникэ байдаг. Һурагшад дүршэлтэй мэргэжэлтэдэй хүтэлбэри доро поезднуудые жолоодон ябуулна, диспетчерэй, станциин начальнигай, вагоной проводнигай, замшадай, хэлхеэ холбоошодой уялга дүүргэнэ. Локомотивууд болон замайнгаа бусад хэрэгсэлнүүдые эдиршүүл өөһэдөө заһабарилна. Москва болон Москвагай областиин табяад мянган эдиршүүл үнгэрэгшэ зун энэ харгыгаар ябаба.

Зунай сагай дүүрээшье һаа, эдир түмэр замшад һуралсалаа таһалдуулнагүй. Эндэ поездые ябуулга болон бодото заняти амаралтын үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэнэ. Эдир түмэр замшад хуушан мотовоз өөһэдынгөө хүсөөр заһабарилаа. Тэрэнээ Печорско лесопунктда бэлэг болгон эльгээгээ.

(ТАСС).

Дээдэ һургуулиин хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дүүрэбэ

э һургуулинуудай хүдэлмэдэй зүблөөн Москвада гурр соо үргэлжэлөөд, сентяб4-дэ дүүрээ. Дээдэ эрдэмдэ гурим шэнэдхэн табиха, дээдэ, мүн тусхай дунда инуудта мэргэжэлтэдые бэын шанар һайжаруулха тудал зүблөөн дээрэ хэлсэг-

агай, Ленинградай, Киевэй, Свердловскын болон оро-ад олон городуудай эрдэмээб дээдэ һургуулинуудай рилэгшэд СССР-эй Дээдэ инуудай министр В. П. Елюлидхэлые зүбшэн хэлсэһэн Советскэ дээдэ һургуулиин ри шэнэдхэн табиха тодорэбүүд болон гол шухала ар- тухай элидхэл соо хэлэгдэгаа. Дээдэ һургуулинуудай алай-научна хүдэлмэриие ажабайдалтай, ажаүйлэдбэритэй нягта холбоотой болгохо зорилгоор зүблөөндэ хабаадагшад олон үнэтэ дурадхалнуудые оруулаа. Тэдэнэр секцинүүдэй хүдэлмэридэ хабаадажа, техническэ, хүдөө ажахын, медицинскэ, дээдэ һургуулинуудай, тэрэшэлэн университедүүдэй, гуманитарна дээдэ һургуулинуудай хүдэлмэри шэнэдхэн табиха проектнүүдые бэлэдхэлсэһэн байна.

Техническэ дээдэ һургуулинуудай хүдэлмэри шэнэдхэн табиха асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ 40 гаран һуралсалай газарнуудай эрдэмтэд, хүтэлбэрилэгшэд хабаадалсаа.

Хүдөө ажахын, багшанарай, медицинскэ дээдэ һургуулинуудта мэргэжэлтэдые бүри һайнаар бэлэдхэдэг болохо асуудалнуудые зүблөөндэ хабаадагшад хэлсэһэн байна. (ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гэй ПРЕЗИДИУМДЭ

Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ, орон дотор арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ тухай

(Нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ энэ бэшэг соохи дурадхалнууд КПСС-эй ЦК-гэй Президиумээр һайшаагдаа)

Мүнөө үедэ манай дунда болон дээдэ һургуулида һураха гурим тушаа элдэб янзын һанамжа, хөөрэлдөөн гарана. Энээн тушаа тон олон шүүмжэлхы ажаглалтанууд хэгдэһээр. Эдэ ажаглалтанууд бодото байдалые тоб байса зүбөөр харуулна.

Союзна республикануудай компартиин ЦК-гэй секретарьнуудтай, партиин крайком, обкомуудай секретарьнуудтай, мүн арадай гэгээрэлэй асуудалнууд тушаа бодомжолжо байһан гү, али тэдэ асуудалнуудта сэхэ хабаатай хүнүүдтэй уулзахадаа хөөрэлдэхэдэмни, тэрэшэлэн арад зонтой оло дахин хөөрэлдэхэдэмни дунда, дээдэ һургуулидахи мүнөөнэй ажал хүдэлмэреэр сэдьхэлээ нилээд ханаагүй байһан ушар элирүүлэгдээ һэн.

Коммунистическэ обществын агууехэ байшан бодхоохо зорилго бэелүүлхэ үүргэтэй ургажа ябаа үетэниие хүмүүжүүлгэ—түрүүлэн шиидхэгдэхэ шухала хэрэг мүн. Манай үе сагта һуралсалай үүргэ илангаяа ехэ, юуб гэхэдэ, наукын һүүлшын түйлалтануудые, шэб шэнэ техникые эгээл үргэнөөр хэрэглэнгүйгөөр оронойнгоо арадай ажахын амжалтатай хүгжэлтэ хангажа шадахагүй болонобди.

Комсомолой XIII съезд дээрэ хэлэһэн өөрынгөө үгэ соо энэ айхабтар шухала асуудалаар зарим тэды һанамжануудаа хэлээ һэм. Орон доторoo арадые гэгээрүүлхэ манай бүхы ажал хүдэлмэриие һайжаруулха талаар гол шухала һанамжануудаа бүри дэлгэрэнгыгээр хэлээ һаа, ашатай туһатай байха һэн ха гэжэ һананаб.

Совет засагай дүшэн жэлэй турша соо Советскэ Союз дотор дунда болон дээдэ һуралсалай ехэхэн амжалта түйлаһаниинь һэжэглэшэгүй. Хэрбээ революциин урда тээхи Россида 1914 ондо эхин, дунда һургуулида оройдоо 9,6 млн. хүн һурадаг байгаа һаа, үнгэрһэн 1957—58 онуудай һуралсалай жэлдэ манай юрэнхы һуралсалай һургуулида һурадаг һурагшадай тоо 28,7 млн. хүн болоһон, тиихэдэ ехэ наһатайшуулай һургуулитай хамта 30,6 млн. хүн болоһон байгаа. Энэ үе соо дунда һургуулиин ахалагша классуудай һурагшадай тоо 40 дахин шахуу олошороо. Хэдэ хэдэн союзна республиканuудта арад зониие эрдэмдэ һургаха талаар илангаяа ехэ амжалта түйлагдаа. Эдэ республикануудай арад зон урдань бүхыдөө шахуу үзэг бэшэг мэдэхэгүй байгаа. Жэшээнь, Узбекскэ ССР-эй һургуулинуудта мүнөө 1,3 млн. үлүүтэй хүн һурана, тиихэдэ 1914 ондо мүнөөнэй Узбекистанай газар дээрэ 17 мянгаһаа бишыха үлүү һурагшад һурадаг байгаа юм.

Мүн дээдэ болон тусхай дунда һуралсалай талаар нилээдгүй ехэ амжалта түйлагданхай. Революциин урда тээхи Россин дээдэ һургуули болон техникумүүдтэ оройдоо 182 мянган студентнэр һурадаг байгаа. Мүнөө тэдэнэй тоо 4 млн. гаран хүн болоһон байна. Манай дээдэ һургуули советскэ интеллигенциин гайхамшаг кадрнуудые—инженернүүд, агрономууд, зоотехнигүүд, багшанар, врачууд болон бусад мэргэжэлтэдые бэлэдхээ. Мүнөө үедэ Советскэ Союз дотор дээдэ, тусхай дунда һургуулитай 6,8 млн. шахуу мэргэжэлтэд хүдэлнэ. Арадаймнай ажахын бүхы һалбаринуудта түйлагдаһан амжалтанууд, советскэ эрдэмтэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй элитэ ехэ түйлалтанууд, Совет Эхэ орониие болон бүхы хүн түрэлтэниие бүхы дэлхэйн удхашанартай шэнэ нээлтэнүүдээр баяжуулһан тэдэнэй ажал хүдэлмэри хадаа эгээл орёо оньһон, харюусалгатай зорилгонуудые шиидхэжэ шадаха мэргэжэл ехэтэй кадрнуудые советскэ дээдэ һургуулиин бэлэдхэһэн ушартай ехэнхидээ холбоотой юм.

Хэршье тиимэ байгаа һаань, дээдэ, дунда һуралсалай гурим болон ажал хэрэгээр сэдьхэлээ хананги байжа шадахагүйбди. Манай дунда, дээдэ һургуулиин хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд бии, тэдэниие саашадаа тэсэжэ байхын аргагүй.

Манай дунда, дээдэ һургуулиин гол үндэһэн дутагдалынь юуб гэхэдэ, тэрэ хадаа ажабайдалтай холбоо барисаагүй байна. Энэ дутагдалай түлөө арадай гэгээрэлэй болон дээдэ һургуулиин хүдэлмэрилэгшэд нэгэнтэбэшэ шүүмжэлэлдэ ороһон байгаа, гэбэшье байдал бодото дээрээ хубилаагүй шахуу байһаар.

ДУНДА ҺУРГУУЛИ ТУХАЙ

Манай юрэнхы һуралсалай һургуули ямар дутуутайб гэхэдэ, болбосоролой аттестат абахын лэ тула, ажабайдалтай холбоогүй эрдэмые һургуули дүүргэгшэдтээ үгэхэ гэһэн зорилго табидаг революциин урда тээхи гимназиһаа ехэ олон зүйл бидэнэр абаһан байнабди. Тэрэ үедэ һургуули дүүргэгшэдэй саашанхи хуби заяан тухай түрэн болон һургуули һанаагаа зободоггүй байгаа.

Болбосоролой аттестат абхуулхаар хүниие һургахадаа дунда һургуули ямар зорилго шиидхэнэб? Ажал үйлэдбэритэй холбоо барисаагүй зарим тэды эрдэм һургаал үгэдэг байха юм. Гүйсэд дунда һургуулитай болоһон залуушуул манайда һая болотор бага зэргэ дуталдадаг байгаа. Совет засагай түрүүшын жэлнүүдэй үедэ хүдэлмэришэд, таряашадые, тэдэнэй хүүгэдые, тэрэшэлэн алба хаагшадай, эрдэмтэдэй, ажалшан арадай түлөөлэгшэдэй үхибүүдые дээдэ һургуулинуудта абалгын шухала болоод байхада үнэхөөрөө дунда һургуули хадаа эдэ хүнүүдэй дээдэ һургуулинуудта ороходонь тэдэниие бэлэдхэхэ баатай болоһон юм. Энэ зорилгые дунда һургуулиин түргэнөөр бэелүүлжэ шадахагүй байһан дээрэһээ, түбхын түрүүндэ хүдэлмэришэн болон таряашадай дундаһаа үйлэдбэри дээрэ хүдэлжэ, бэлэдхэлтэй болоһон хүнүүдые дээдэ һургуулида үгэжэ шадахагүй байһан дээрэһээ Совет засаг хүдэлмэришэдэй факультедүүдые байгуулха баатай болоо һэн. Эдэ факультедүүдтэ наһатай хүдэлмэришэд абтажа, тэдэнэр дунда һургуулиин эрдэмтэй болоод, дээдэ һургуулинуудта эльгээгдэдэг байгаа.

Зүгөөр байн байтараа һуралсалые иимэ гуримаар эмхидхэлгэ хэрэггүй боложо, хүдэлмэришэдэй факультедүүд үни хада үгы болгогдоо һэн. Мүн дунда һургуулишье залуушуулые имагтал дээдэ һургуулида ороходонь бэлэдхэхээ болиһон байгаа. Манай орон дотор бүгэдэ ниитэ дунда һургуулиин эрдэм залуушуулда олгохо гэһэн зорилго табигдаад, бэелүүлэгдэжэ байна. Бидэнэр бүхы залуушуулаа, хэдэ миллион хүбүүд, басагадаа дунда һургуулиин 10 классай эрдэмтэй болгохые оролдонобди. Хэнэйшье мэдэһээр, тэдэнэр дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудта һурахаар бүгэдөөрэн абтажа шадахагүй бшуу. Тиимэһээ дунда һургуулитай болоһон бүхы хүбүүд, басагад дээдэ һургуулида һурахаяа орохо ёһотой гэһэн зорилго табиха болоо һаа, таарамжагүй болохо болоно.

Гэхэтэй хамта, манай арбан жэлэй һургуули мүнөө үедэ залуушуулые ажабайдалда бэлэдхэхын зорилго шиидхэнэгүй, харин тэдэниие дээдэ һургуулида һурахаяа ошохыень бэлэдхэнэ. Манай дунда һургуули хадаа имагтал дээдэ һургуулинуудтахи һурагшадай тоо хүсэлдүүлхын түлөө, тиигэжэ һүүлээрнь дээдэ эрдэмтэй болгохын түлөө хүнүүдые бэлэдхэхэ уялгатай, энэ хэбээрээ байха ёһотой гэһэн һанал бодолые дунда һургуули дүүргэһэн залуушуул, тэрэшэлэн гэр бүлынхид, багшанарай коллективүүд аһан шадалаараа баримталдаг.

Дунда һургуулиин зорилго тухай иимэ һанамжын тон буруу байһые ажабайдал үни хада элирүүлээ. Дунда һургуули дүүргэһэн хүбүүд, басагадай горьтойхон хубинь энээнһээшье урда тээ дээдэ һургуулинуудта ородоггүй байгаа. Тиихэдэ һүүлэй жэлнүүдтэ арбадахиие дүүргэгшэдэй олошорһонһоо боложо, дээдэ һургуулинуудта хүбүүд, басагадай үсөөнхи хубинь абтана. Дунда һургуули дүүргээд, болбосоролой аттестат абаад байхадаа тэдэнэй олонхинь ажабайдалда бэеэ бэлдээгүй, саашадаа хайшаашье ошохоёо мэдэдэггүй байха юм.

Мүнөө үеын эрхэ байдалда дээдэ һургуулинуудта, багсаамжалан хэлэхэдэ, жэл бүри 450 мянган хүнүүдые, тэдэнэй хахадыень үдэртөө һураха отделенидэ абаха аргатайбди. Теэд залуу хүнүүдэй олонхинь арбан жэлдэ һургуулида һураад, тэрэнээ дүүргээд байхадаа бодото ажабайдалда бэеэ бэлдээгүй байха юм. 1954 онһоо 1957 он хүрэтэр дунда һургуули дүүргэгшэдһээ 2,5 миллион үлүүтэй хүнүүдынь дээдэ һургуули болон техникумүүдтэ абтаагүй. Гансал 1957 ондо дунда һургуули дүүргэгшэдһээ 800 мянга гаран хүниинь дээдэ һургуулинууд болон техникумүүдтэ ороогүй.

Дунда һургуулидахи һуралсалай программын ажабайдалтай холбоо барисаагүй байһан дээрэһээ эдэ хүбүүд, басагад үйлэдбэриие огто мэдэдэггүй байна. Эдэ залуу, шинраг шанга бэетэй хүнүүдые хайшан гээд һайнаар ажалда хабаадуулха тухай общество мэдэнэгүй. Иимэ байдалһаа боложо, нилээдгүй олон залуушуул, тэдэнэй түрэлхидынь сэдьхэлээ ханадаггүй байна. Үдэр, жэл ерэхэ бүри иимэ тааруугүй байдал һуларнагүй, харин улам шангадана. Иимэ байдал бидэнэй һанаа бодол горьтойхоноор зобоохо ёһотой гэжэ һананаб.

Иимэ байдалые зүб гэжэ тоолохын аргагүй, минии хөөрэлдэһэн олохон нүхэдүүдшье арбан жэлэй юрэнхы һуралсалые эмхидхэлгын гуримай зүб байһандань һэжэглэнэ.

Һургуулида хүүгэдые һургаха, хүмүүжүүлхэдээ, тэдэниие саашадаа олониитэдэ ашатай туһатай ажал-ябуулгада, ажалда, социалистическэ гүрэниие хүгжөөхэдэ хэрэгтэй шухала баялигуудые байгуулгада хабаадаха ёһотой болохот гэжэ нэгэдэхи классһаа эхилжэ ухаан бодолдонь ойлгуулан һургаха шухала гээшэ ха. Хара ажал ухаанай ажал хоёрой хоорондо манайда үшөөл горьтой илгаа бии. Завод гү, али колхозуудта ошожо хүдэлхэгүй, харин дээдэ һургуулида заабол оруулагдаха ёһотой гэжэ зарим нэгэн залуушуулые үлүүсэ дээрэлхүүлхэ гэһэншүү хуушан сагай үлэгдэл үшөөл бии. Нүгөөдүүлынь хэд бэ гэхэдэ, «хүнэй нэрэ нэрлүүлээгүй», «мэргэжэл шадабаряа харуулаагүй» хүнүүд болоно ха. Эдэнэр лэ үйлэдбэридэ хүдэлхээ ошохол ёһотой. Энэ хадаа үндэһөөрөө буруу, манай һургаалда, манай хүсэлэл эрмэлзэлгэдэ огто таарамжагүй ябадал гээшэ.

Арга заатагүй дээдэ һургуулида, ядахын сагта, тусхай дунда һургуулида һуралсалаа үргэлжэлүүлхэ гээшэ ажабайдалаймнай эгээл таарамжатай зүб зам гэжэ дунда һургуули дүүргэһэн хүбүүд, басагад тоолодог байна. Арбан жэлэй һургуули дүүргэгшэдэй зариманиинь фабрика, завод, колхоз, совхозуудта дурата дурагүйгөөр ошожо хүдэлдэг, тиигээд тэдэнэй нэгэ зариманиинь эндэ хүдэлхэдөө эшхэбтэр ябадал хэнэбди гэжэ тоолодог.

Хара ажалда иигэжэ муугаар, ноёрхуу-бүдүүлигээр, тон буруугаар хандаха ушар гэр бүлэдэшье үзэгдэдэг. Хэрбээ хүбүүнэйнгээ гү, али басаганайнгаа номдоо муугаар һураа һаань, түрэлхидынь, мүн тэдэнэй ойро дүтын хүнүүд тэрэ үхибүүдые иигэжэ байгаад айлгадаг: хэрбээ һайнаар һураагүй һаа, алтан гү, али мүнгэн медаль абаагүй һаа, дээдэ һургуулида орожо шадахагүйш, завод дээрэ ошожо юрын хүдэлмэришэн боложо хүдэлхэш. Тиигэжэ хара ажал үхибүүдэй һанаан сэдьхэлдэ ямаршьеб даа айбала шэнгеэр үзэгдэдэг. Иимэ бодомжолгонууд социалистическэ обществын ажалшадые доромжолһон ябадал гээшэ, би энээн тухай хэлэнэшьегүйб.

Манай общество дотор хара ажал хүндэлдэггүй, ажабайдалтай холбоо барисаагүй хүнүүдэй хүмүүжүүлэгдэжэ байһан тон буруу байдалтай саашадаа эбсэхын аргагүй. Социалистическэ общество дотор ажал хадаа аша туһатай байһанаараа сэгнэгдэхэ, гансал түлбэриингөө талаар бэшэ, харин энэнь гол шухала, тэрэниие манай советскэ олониитын ехээр хүндэлдэг байһанаар урмашуулагдаха ёһотой. Обществодо хэрэгтэй гол шухала юумэнь юуб гэхэдэ, обществын хүгжэлтэ хангадаг ашатай туһатай ажал мүн болоно. имагтал ажал хадаа материальна баялигуудые байгуулна ха юм. Ажал гээшэ совет хүн бүхэнэй ажабайдалайнь эрилтэ мүн.

Һүүлэй үе болотор һургуулиие алтан гү, али мүнгэн медальтайгаар дүүргэһэн хүнүүдэй дээдэ һургуулида ороходонь, тэдэниие тусхай хүнгэлэлтын ёһоор абаха дүршэл хадаа тохёолдоһон байдалые бүри орёо түбэгтэй болгоо гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, өөһэдынгөө үхибүүдтэ медаль абхуулхын түлөө оролдодог зарим түрэлхидэй зүгһөө багшанарта ехэхэн нүлөөн үзүүлэгдэдэг байгаа.

Тэрээнһээ гадна, залуушуулые шэлэн абаха, тэдэниие дээдэ һургуулида оруулха гуримда мүн лэ олон буруу зүйл бии. Дээдэ һургуулинуудта абалгын үедэ конкурсно шалгалтын байгаашье һаань, дээдэ һургуулида абтахын тула амжалтатайгаар шалгаржа гараһаншье ябадал олон ушарта бага удхашанартай болоод байдаг гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Эндэ баһал түрэлхидэй горьтойхон нүлөөн харагдаад лэ байдаг. Дээдэ һургуулида орохо хүнүүдэй конкурсын дүүрэһэнэй һүүлээр, түрэлхидэй конкурс эхилжэ, энэнь лэ олохон ушарта дээдэ һургуулида орохо, болихые шиидхэдэг юм гэжэ арбадахиие дүүргэһэн үргэн залуушуулай хэлсэдэгынь дэмы бэшэ. Тиимэһээ хүнүүдэй дээдэ, тусхай дунда һургуулинуудта орохо аргань ондо ондоо болошодог байна.

Манай һургуулиин эдэ бүхы дутагдалнуудые яажа усадхахаб?

Манай ургажа ябаа үетэниие һургуулида һургаха гуримые эрид хубилгаха шухала.

Энэ хэрэгтэ эгээл шухалань юуб гэхэдэ, лозунг гаргаха хэрэгтэй. Энэ лозунгнь ямар байхаб гэхэдэ, бүхы үхибүүд аша туһатай ажал хүдэлмэридэ, коммунистическэ обществын байгуулалтада хабаадалсахаар бэлэдхэгдэхэ ёһотой. Энэ лозунгые һургуулида ороһон бүхы үхибүүд нангинаар баримталдаг болохо ёһотой. Тиихэдэ фабрикада гү, али колхоздо, промышленна предприятида, совхоздо, МТС-тэ, РТС-тэ гү, али эмхи зургаанда хэгдэдэг ажал бүхэн, обществодо аша туһатай, үнэн сэхэ ажал хадаа нангин ажал байһан хадань обществын бүхы баялигые хэрэглэн ажаһуудаг хүн бүхэн ажал хэхэ ёһотой. Хүн бүхэн коммунистическэ обществодо ажаһуухадаа, энэ обществые байгуулха, саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ ажал хүдэлмэреэрээ өөрынгөө хубитые оруулха зэргэтэй. Манай ургажа ябаа үетэниие ажабайдалда, аша туһатай ажалда бэлэдхэхэ, социалистическэ обществын гол ёһонуудые гүнзэгы ехээр хүндэлдэгөөр манай залуушуулые хүмүүжүүлхэ гээшэ манай һургуулиин гол зорилго болохо ёһотой.

Һургуули хадаа наукын үндэһэ һуури һайнаар мэдэхэ, алишье талаараа эрдэм түгэлдэр болоһон хүнүүдые, тэрээнтэеэ хамта хара хүсэнэй ажал саг үргэлжэ хэжэ шадаха хүнүүдые һургажа бэлэдхэхэ уялгатай. Гадна обществодо туһатай байхые, обществын ажабайхын тулада хэрэгтэй баялигые байгуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсахые эрмэлзэдэгээр һургуули залуушуулаа хүмүүжүүлхэ ёһотой.

Энэ талаар ямар бодото хэмжээнүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэйб?

Минии һанахада, предприяти, колхоз болон бусад эмхинүүдтэ хэгдэдэг олониитэдэ туһатай ажал хүдэлмэридэ 7—8 класс дүүргэһэнэй һүүлээр бүхы һурагшадые, нэгыешье үлөөнгүйгөөр, хабаадуулха хэрэгтэй. Городтошье, хүдөөдэшье, хүдэлмэришэнэй тосхондошье уялгата һургууляа дүүргэһэн бүхы һурагшад үйлэдбэридэ ошожо хүдэлхэ ёһотой, энэ уялга нэгэшье хүниие алгасаха ёһогүй. Иимэ гуримтай болоходомнай, нэгэдэхеэр, бүхы хүүгэдэй эрхэ байдал, арга боломжонь адли болохо юм. Юундэб гэхэдэ, түрэлхидэйнгөө ямаршье тушаал эзэлжэ байгаа һаань, тэдэнэй юуншье гэжэ гүйжа байгаа һаань—илгадгүй бүхы үхибүүд аша үрэтэй ажал хүдэлмэридэ хабаадалсаха ёһотой болохо бшуу. Хоёрдохёор, энэнь хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай баатарлиг заншалнуудые дууряалган, бүхы залуушуулые хүмүүжүүлхэ эрхим һайн һургуули болохо юм.

Иимэ болохолоороо, бүхы хүбүүд, басагадай һургуулида һуралсаха үедөө завод, фабрикада, колхоз, совхоздо хара хүсэнэй ажал хэхэ хэрэгтэ, обществодо туһатай ямаршье ажал хэхэ хэрэгтэ бэлэдхэгдэдэг болоол һаань, манай һургуулиин мүнөөнэй дутагдалнуудые усадхаха нэгэл, эгээл шухала аргань энэл болохо байна гээшэ.

Манай гүрэндэ хэрэгтэй бүхы кадрнуудые — инженерно-техническэ, хүдөө ажахын, медицинскэ, эрдэм ухаанай хүдэлмэрилэгшэдые, багшанарые, хүдэлмэришэдые, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые эрхим һайнаар бэлэдхэхээр болотороол манай дунда, дээдэ һуралсалай бүхы гурим хубилган эмхидхэгдэхэ зэргэтэй.

Энэ зорилго бэелүүлхын тулада, дунда һуралсалые хоёр шата болгон хубаабал дээрэ гэжэ һанагдана. Түрүүшын шатань ямар байхаб гэхэдэ, бүхы хүнүүдэй уялгата ёһоор һураха долоон гү, али найман жэлэй һургуули байлгабал дээрэ байха гээшэ ха. Һуралсалые найман жэлэй болзортой болгоходо, юрэнхышье, политехническэшье эрдэмэй талаар һурагшад һайнаар бэлэдхэгдэхэ юм гэжэ арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд, олон түрэлхид хэлэнэ. Энэнь үнэхөөрөөшье зүйтэй гээшэ ха. Гэбэшье эдэ асуудалнуудые союзна республика бүхэн өөрынгөө эрхэ байдал харaадаа абажа, бэеэ даагаад шиидхээ һаань дээрэ байна. Программын удха тухай, мүн һургуулида заняти эмхидхэхэ тухай асуудалые гүнзэгыгөөр бодомжолжо үзэхэ хэрэгтэй.

Найман жэлэй һургуулида, дунда һуралсалай түрүүшын шатада наукын үндэһэ һуури шудалалгада, политехническэ бэлэдхэлдэ, ажал хэжэ һургалгада, коммунистическэ ёһо заншалтайгаар үхибүүдые хүмүүжүүлгэдэ, тэдэнэй бэеын тамирые һайжаруулгада, уран һайханиие тэдэнэй илгаруулан танижа һураха хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаха ёһотой. Тиихэдээ һурагшадые үлүүсэ ехээр ном үзүүлхэ гү, али ондоо ажал хүүлхэ ёһогүй. Юундэб гэхэдэ, энэнь тэдэнэй бэеын элүүртэ муу байна.

Эхэнэрэй ажалай онсо өөрэ илгаатай байдагыень мартажа болохогүй. Манай ороной эрэшүүл, эхэнэрнүүд адли хэмжээнэй, адли шанартай ажал хэһэнэйнгээ түлөө нэгэн адли түлөөһэ абадаг. Гэбэшье ажаһуудалаймнай эрхэ байдалһаа дулдыдажа, эхэнэрнүүд ондоо олон, зайлашагүй уялгануудые дүүргэхэ ушартай болодог: үхибүүнэй хойноһоо харууһалжа шадаха, гэрэйнгээ ажал хэхэ, эдеэ хоол бэлэдхэжэ шадаха гээшэ эхэнэрэй хэдэг ажал юм. Ерээдүй сагта ниитын эдеэ хоолой газарнууд улам дэлгэрхэ байна. Гэбэшье ниитын хоол бэлэдхэлгэдэшье эхэнэрнүүд диилэнхи ехэ ажалыень хэхэ болохо гээшэ бэзэ. Тиимэһээ басагадай һургуулида һуража байхадань, тэдэниие эдеэ хоол бэлэдхэжэ, юумэ оёжо, мүн эхэнэрэй хэдэг бусад ажалнуудта һургаха хэрэгтэй. Эдэ бүгэдые һургуулиин һуралсалай программада хараалха шухала.

Һургуулинуудай материальна база нилээд һайжаруулха, одоол һурагшадаа хоёр халаанда номынь үзүүлхээ болихо, һургуулинуудые мүнөө үеын һуралсалай түхеэрэлгээр хангаха ёһотойбди.

Дунда һургуулитай бололгын хоёрдохи шата элдэб арга замаар бэелүүлэгдэжэ болохо байна. Тэдэнэй нэгэ замынь, жэшээнь, иимэ байжа болохо: һурагшадай 7—8 жэлэй һуралсалые дүүргэһэнэйнь һүүлээр, удаадахи хоёр гү, али гурбан жэлдэ үхибүүдые тусхай мэргэжэлдэ һургаха хэрэгтэ һургуулинууд гол анхаралаа хандуулха ёһотой.

Городуудта болон хүдэлмэришэдэй центрнүүдтэ, хүдэлмэришэдэй тосхонуудта 7—8 жэлэй һургуули дүүргэһэн хүүгэдэй саашадаа фабзавучын түхэлэй һургуулида орожо, һургууляа үргэлжэлүүлээ һаань таарамжатай байжа магадгүй. Теэд энэ һургуулинь тусхай мэргэжэлэй һуралсалтай нягта холбоотой байха, үйлэдбэри тухай эрдэм ухаа, ажалай дүй дүршэл олоходонь һурагшадта туһалха ёһотой; тэдэнэр гансал үйлэдбэри тухай эрдэм ухаа хубхай шудалаад лэ дүүрэхэ бэшэ, харин ажалда дүйтэй болохо ёһотой.

Хүдөө нютагуудта һурагшад 7—8 жэл һургуулида һураһанайнгаа һүүлээр агрономи, зоотехникэ болон хүдөө ажахын бусад һалбаринуудаар эрдэм, мэргэжэл шудалха, тэдэнтэй бодото ажал дээрэ танилсаха гү, али 2—3 жэлэй туршада ямар нэгэн урлалга-дархалалгын хэрэгтэ һураха ёһотой. Юундэб гэхэдэ, хүдөө тосхонуудташье залуушуул зарим янзын урлалгада һураха аргатай бшуу.

Тиимэ болохолоороо, хүбүүд, басагад һургууляа дүүргэхэдээ, тусхай эрдэм, мэргэжэлтэй болохоһоо гадна, ажал хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй боложо, эрхим һайнаар ажаллажа шадаха хүнүүд болохо байна.

Үгышье һаа иимэ нэгэ зам байна: залуушуулай дунда һургуулитай болохо түрүүшын шатые 8 жэлэй һургуулида һуралгаар дүүргээд, һүүлээрнь 8 класс дүүргэһэн бүхы хүбүүд, басагад үйлэдбэридэ хүдэлхээ ошоходонь болохо байна. Һургуулида юрэнхы һуралсал бэелүүлхэ хэрэгые иигэжэ эмхидхэбэл, бидэнэр ойрын сагта жэл бүри 2-һоо 3,5 миллион хүрэтэр залуушуулда ажал оложо үгэхэ ушартай болохобди. Тиихэдэ тухайлхада тэдэнэй 40 процентнь городто, бэшэниинь хүдөө газарта хүдэлхэ байна.

Иимэ олон залуушуулда ажал олохо гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ юм. Тииһээ тиитэрээ мүнөө үедэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд 18 наһа хүрөөгүй залуушуулые ажалда абаха ехэ дурагүй байдаг. Теэд эдэ залуушуулые ажалда оруулха гээшэ партийна, гүрэн түрын удхашанартай айхабтар шухала зорилго болохо юм. Арадай ажахыда хүбүүд, басагадай хүдэлхэ гэхэдэнь ушардаг элдэб һаалтануудые усадхаха шухала болоно. Найман жэлэй һургуули дүүргэхэ хүбүүд, басагадые ажалда оруулха холын хараата түсэб зохёохыень СССР-эй Госпланда даалгаха хэрэгтэй. Захиргаанай экономическа район бүхэнэй эрхэ байдалые хараадаа абажа, хүбүүд, басагадые ажаһуудаг газартань ажалда оруул энэ түсэб зохёогдохо ушартай.

Тиихэдээ хүбүүд, басагадай ман жэлэй һургуули дүүр ямаршье һаадгүйгөөр сэхэ х мэридэ орохо гурим предпри нуудта тогтоохо тухай, предпри нуудта тусхай цехүүдые бай ха, мүн хүбүүд, басагадай на дань, арга боломжодонь та лан хүдэлмэрилхэ һууриень жо үгэхэ, аюулгүй байдалда а лаха эрхэ нүхэсэл байгуулха т асуудалнуудые бодомжолжо хэ хэрэгтэй гээшэ ха.

Уялгата һургуули (найман һураха болзортой) дүүргэһэн луушуулай ажаллахаяа ерэхэ тэдээндэ тусхай мэргэжэл шу ха элдэб арга зам олгохо шу Иимэ замуудай нэгэниинь ямар гэхэдэ, гол түлэб богони болзо курсануудые, һурагшадай б дануудые байгуулжа, хүбүүд сагадые сэхэ үйлэдбэри дэ мэргэжэлдэ һургаха арга б Нүгөө замынь ямар бэ гэхэдэ бүүд, басагадай нэгэ гү, али жэлэй тусхай һургуулида һур жа, мэргэжэл шудалха арга б Иимэ һургуулида хэр удаан һ ха, һурагшадай һуралсалые программаар, яажа эмхидхэх хай асуудалнуудые һайнаар жо, зүбшэн хэлсэжэ үзэхэ х тэй байна.

Бүхы залуушуулые бэшэ, тэдэнэй заримыень (тусхай эр нүүдтэ таарахаар, бэеэрээ һан хүнүүдые) найман жэлэй гата һургуули дүүргэһэнэйнь лээр дээрэ дурсагдаһан фабр заводской һуралсалай һур нуудта, мүн тэдээнтэй адли ажахын һургуулинуудта һур тусхай мэргэжэл шудалу һайн байжа болохо. Һура иимэ һургуулинуудта һура ямар нэгэн мэргэжэл шудал гадна, юрэнхы һуралсалай медүүдые үзэхэ ёһотой. Иимэ гуулинууд һая болотор манда һан, тиихэдээ яһала һайн линууд гэжэ харагдаһан Долоон жэлэй һургуули дү хүбүүд, басагадые абадаг ФЗ лон ФЗО-гэй һургуулин олон мянган хүн һуралсажа, һургуулинуудта һуралсаһан ашаар мэргэжэл түгэлдэр, һургуулитай хүдэлмэришэд б шадаһан байна. Иимэ һ ли дүүргэгшэдэй нилээд оло үйлэдбэридэ 2—3 жэл хүд һүүлээрнь дээдэ һургуулида о тэрэнээ амжалтатайгаар дүү мүнөө манай промышленно транспортдо, барилгада ин нүүдээр хүдэлдэг болонхой.

Хүдөө нютагуудта залуу х басагадые тусхай мэргэжэлд гахын тулада уялгата найма лэй һургуулинуудые хэрэглэ лохо байна. Уялгата һургу дэргэдэ нэгэ жэлэй гү, али жэлэй курсануудые эмхи эдээндэ 8 жэлэй һургуули дү шэдые һургахада болоно. Т өөһэдөө шэлэжэ, хүдөө үйлэдбэриин ямар нэгэн мэргэжэлдэ һураха ёһотой. иимэ курсануудые томо совх ташье, МТС болон РТС-үүд хидхэжэ болохо.

Гүйсэд дунда һургуулитай гохо хоёрдохи шата ямар гэхэдэ, хүбүүд, басагадые луулжа байгаад һургабал һайн байха гэжэ һанагдана. бэридэ хүдэлмэришэн за лай үдэшын (халаанай) һур нуудые эмхидхэхэ хэрэгтэй ха. Заводто ерэһэн бүхы басагад дуратай байбал, ин гуулинуудта һуралсажа, шудалха аргатай байха. хэдэ һайнаар бодожо үзэ но һуралсалые үргэнөөр эм хэрэгтэй гээшэ ха. Эндэ һ дай эрдэм шудалха ябадал һайнаар эмхидхэхэ лекцинүүдые, тусхай һура номуудые олоор хэблэжэ дуратай хүнүүдтэ саг үргэл сультаци үгэжэ байха ёһо лоно.

Үдэшын һургуулинууд һ даа гансал дээдэ һургуул ходонь бэлэдхэхэ гэһэн той бэшэ байха зэргэтэй. гэхэдэ, эдэ һургуулинуудта һан залуушуулые дээдэ линууд бултыень абаха байна бшуу. Тиимэһээ дун гуулида һуража олодог, юрэнхы эрдэм эдэ һур та шудалха арга боломжо һоо гадна, үдэшын һург тэдэнэй тусхай мэргэжэлд гые бүри һайжаруулжа, мэ ехэтэй, эрдэмтэй хүдэлмэриш хознигууд болон манай об бусад ажалшад болгожо т гаргаха ёһотой. Тэдэнэр һургуули дүүргэхэдээ гүйсэ

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи н

Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ, орон дотор арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ тухай

(Үргэлжэлэл. Эхининь 2-дохи нюурта)

һургуулитай болохо, мүн тусхай мэргэжэлтэй болоод гараха байна. Тиимэ болохолоороо, залуу хүн, басаган бүхэн мүнөөнэй 10 жэлэй һургуулиин хэмжээнэй дунда һургуули урдынхидал адли дүүргэхэ арга боломжотой байха бэшэ. Гэбэшье тэдэнэр ажабайдалтай холбоогүй мүнөөнэйхидэл али һургуулида һураха бэшэ, харин үдэшын гү, али заочно һургуулида һурадаг болохо. Үдэшын, мүн заочно һуралсалые бидэнэр али болохоор хүгжөөжэ, улам һайжаруулха ёһотойбди. Зарим ушарта хүбүүн гү, али басаган 8 жэлэй һургуули дүүргээд, саашадаа һураха дурагүй байжа болохо: тиимэ зэсээд гү, али заатагүй дунда һургуули дүүргэхэ шухала гэжэ өө мэдэрээдүй байжа болохо шуу. Иимэ хүбүүд, басагад нэгэ хэды саг соо һурахагүй, харин ажалхэ ёһотой болоно. Тиимэһээ тэдэнэй һуралсалынь нэгэ хэды жэл соо таһалдаха ушартай. Теэд ажалхан хүдэлөөд, саашадаа һураха, эрдэмээ дээшэлүүлхэ ёһотой гэжэ мэдэрхэдээ, тэдэнэр һураха, гүйсэд дунда, һүүлээрнь дээдэ һургуулитай болохо хэзээшье арга боломжотой байха байна.

Иимэ дээрэһээ хүбүүн, басаган ямар фабрика, заводуудта хүдэлхэ, хара хүсэнэй бэшэшье һаа, онсо ажалда хабаадалсажа байгаад, городошье һаань, юрэдөөл обществодо аша туһатай хүдэлмэри хэжэ байхынгаа хажуугаар дуратай бол үдэшын һургуулинуудта һуралсажа, гүйсэд дунда һургуулитай боложо шадаха гээшэ. Һурал-хүмүүжүүлгын иимээр эмхидхэгдэдэг болоходо, хүбүүд, басагад ажабайдалтай холбоо барилгагүйгөөр һурахаяа болижо, хүнүүд эхилхэдээ ажалаа һайн мэдэхэ болоһон, коммунистическэ обществын мэргэжэл түгэлдэр хүдэлмэришэд болоод байха юм. Тиимэ тэдэнэр өөрынгөө ажал хүдэлмэреэр обществодо аша туһатай баялиг байгуулха хэрэгтэ хабаадалсаха гээшэ. Бүри һургуулида һуража байхадань, залуушуулые хүдэлгэжэ һургаха, обществодо туһатай ажалда һургажа эхилхэ хэрэгтэй. Тэдээндэ шадаал һаа дунда эрдэм олгоод, ажалда эльгээхэ шухала. Үйлэдбэридэ ажаллажа байгаад, һургуулида һураа залуу хүн обществодо өөрын ёһотой һууряа бэлээр олохо, ямар хүдэлмэридэ дуратайгаа, ямар юумэндэ һурахые хүсэжэ байһанаа һайнаар тодоруулжа шадаха аргатай байха юм. Тиимэ ямар нэгэн хүдэлмэреэр мэргэжэжэ, үйлэдбэридэ ажаллаһанаа һүүлээр мэргэжэлдээ таарама һургуулида орожо шадаха юм. Тэрэниие түрүүн ажаллуулжа байгаад, үдэшын һургуулинуудта һуража шалгаха хэрэгтэй. Энэ талаар ямар нэгэн хүнгэлэлтэ хэндэ хэгдэхэ ёһогүй. Обществодо гэртэхидэйнь ямаршье һуури эзэлжэ, ямаршье тушаалда байгаа гэхэ—илагадгүй хүүгэдынь иимэ замаар лэ һургагдаха ёһотой гэжэ дахин дабтанаб.

Залуушуулые һургахатаяа хамта аша үрэтэй ажал хүдэлмэридэ тэдэниие хабаадуулбал лэ социализмын үедэ залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэг зүбөөр эмхидхэжэ болохо юм гээд пролетарска революци болохоһоо аяар урда В. И. Ленин зааһан байна. «Бүгэдэниие аша үрэтэй хүдэлмэриие бүгэдын һуралсалтай холбохын тула, аша үрэтэй хүдэлмэридэ бүгэдөөрөө хабаадалсаха уялгатай гурим тогтоохо хэрэгтэй ха» В. И. Ленин бэшээ һэн. (Зохёолой 2-дохи том, хуудаһан 441, бултадаа гэжэ доогуур В. И. Ленин зураһан).

КПСС-эй XX съездын һүүлээр һургуулинуудта багашуулай классһаа эхилэн, ажалай хэшээл оруулагдажа, хүүгэд V—VII классуудта неделидээ 2 часай туршада һургуулиин мастерскойнуудта хүдэлнэ, тиихэдэ ахалагша VIII—X классуудта хүдөө ажахы, техника, техникэ, электротехникэ, бодото ажал дээрэ танилсаха ажалай хэшээл недели соо үнгэргэдэг болонхой. Мүн ахалагша классайхид предприяти, колхозуудта ошожо, жэл соо 60—80 үдэр үйлэдбэрниин практика гарадаг болонхой. Эдэ бүгэдэ хэлсээнэй һайн хэрэг байбашье, үшөөл ажал аша үрэтэй хүдэлмэритэй холбоогүй гээшэ. Мүнөө дээрээ хүүгэд ехэ хүнүүдэй элдэб янзын ажалтай юрэнхы дээрэнь лэ танилсаад дүүрэнэ.

Һураха наһанай хүүгэд үдэр бүри үйлэдбэридэ ажаллаха ёһотой гэжэ бүри К. Маркс зааһан байна. Энэнь тон зүб. Юундэб гэхэдэ, үйлэдбэридэ хүдэлхэдөө хүбүүд, басагад ажаллаха гээшэ хүндэ, орёо бэрхэтэй аад, һайн һайхан хэрэг бэ гэжэ гүйсэд мэдэхэ, хүдэлмэришэдэй дунда бодото һууряа эзэлжэ, тэдэнэй һанал бодолые мэдэдэг болохо юм.

Манай һургуулиин хүдэлмэриие хубилгаха тухай тодорхой дүримүүдые зохёоходоо, хүдэлжэ байхынгаа хажуугаар амжалтатайгаар һуралсажа байһан хүдэлмэришэн, хүдөө залуушуулай һургуулинуудай һурагшадта зарим тэды хүнгэлэлтэ олгохо тухай бодожо үзэхэ хэрэгтэй. Тэдэниие неделидээ 2—3 үдэр хүдэлмэриһөөнь сүлөөлжэ, тэдэ үдэрнүүдтэ гансал һураха, номоо үзэхэ арга тэдээндэ олгобол дээрэ байжа магадгүй.

Иимэ һургуулинуудта һуралсаха болзор тухай хэлэбэл, һурагшадые үлүү ехээр ном үзүүлжэ тамалхагүйн тулада тэдэнэй һуралсалай болзорые 3—4 жэлээр тогтообол дээрэ байжа магадгүй. Энэ асуудалые мүн лэ тусгаар шэнжэлжэ үзэхэ хэрэгтэй.

Һургуулиин һуралсалай гуримые хубилгаха тухай дурадхалнуудые энэ бэшэг соогоо оруулхадаа, би дунда һуралсалай хэмжээе хорооjo, тэрэниие долоон гү, али найман жэлэй һуралсалаар һэльбэхэ хэрэгтэй гэжэ хэлэнэ бэшэб гэжэ үшөө дахин онсолон тэмдэглэнэб. Үдэшын, заочно һургуулинуудай айхабтар олоор эмхидхэгдэхэ дээрэһээнь эрдэмтэй болохые хүсэһэн бүхы хүнүүд гүйсэд дунда, һүүлээрнь дээдэшье һургуулитай болохо арга боломжотой байха юм.

Мүнөө долоон жэлэй һуралсалай уялгата ёһоной байбашье һаань, залуушуулай нилээд олониинь гүйсэд дунда һургуулитай болохогүйһөө байтагай, долооншье класс дүүргэнэгүй гэжэ мартаха ёһогүйбди. СССР-эй ЦСУ-гэй мэдээсэһэнэй ёһоор, нэгэдэхи класста ороһон үхибүүдэй, тухайлхада, 80 процентнь лэ (хоёрдохи жэлээ үлэһэн үхибүүдые оруулалсаад) һүүлэй жэлнүүдтэ 7 класс дүүргэдэг байна. Уялгата долоон жэлэй һуралсалые бодото дээрэнь бэелүүлжэ үшөөл шадаагүй байһыемнай энэ ушар харуулна.

Арадай һуралсалай гуримые хубилгаха тушаа дээрэ хэлэгдэһэн дурадхалнууд долоон жэлэй гү, али найман жэлэй һургуулида уялгата һуралсал бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ туһа болохо бэзэ гэжэ һананаб.

Мүнөөнэйхидэл адли гүйсэд дунда һургуулинуудые бүгэдын уялгата ёһоор һураха һургуулинууд болгобол, энэнь таарахагүй хэрэг гэжэ бүхы баримтанууд гэршэлнэ.

Арадай һуралсалай гуримые дээрэ дурадхаһан ёһоор бултыень хубилгажархиха гү, али мүнөө бии байгаа дунда һургуулинуудай заримынайнь хүдэлмэридэ зарим тэды хубилалта хээд, тэдэниие үлөөхэ гү гэһэн асуудал гарана. Мүнөө бии байгаа гүйсэд дунда политехническэ үсөөхэн һургуулинуудые тэрэ шэгээрнь үлөөхэ гэһэн һанамжа бии. Тиихэдээ иимэ һургуулинуудай һурагшадта ажалай дүй дүршэл олгохо, үйлэдбэриин ажалда тэдэниие урданайхиһаань һураггүй ехээр хабаадуулха гээшэ уялгатай хэрэг болохо ёһотой. Иимэ һургуули дүүргэһэн хүнүүд дээдэ һургуулида орохын тулада заатагүй хоёр жэл үйлэдбэридэ хүдэлхэ ёһотой. Энэ асуудалые алишье тээһээнь анхаралтайгаар зүбшэжэ үзөөд, зүбшэлгын һүүлээр эгээл зүб шиидхэбэри гаргаха хэрэгтэй.

Эдир залуу наһандаа онсо шалгарһан бэлигтэй үхибүүдые, жэшээнь, тоо бодолгодо, хүгжэмдэ, зурагта тусгаар бэрхэ үхибүүдые һургаха тусхай дунда һургуулинуудые байгуулха гэжэ арадай һуралсалай шэнэ гуримда хараалха хэрэгтэй. Иимэ һургуулинуудта үхибүүд һуралсахадаа, тусхай дээдэ һургуулинуудта саашадаа һуралсахадань хэрэгтэй дунда һуралсал абаха ёһотой. Иимэ һургуулинуудые эмхидхэхэдээ, манай гүрэн арад зоной дундаһаа шалгаран гараһан онсо бэлигтэй хүнүүдые зүбөөр һургажа, зүбөөр хэрэглэхэ гэһэн зорилготой юм.

Һургуулинуудые заатагүй хубилгаха шухала гэжэ бүгэдын мэдэрээ һаа (ажабайдал иимэ хубилалта хэхые эрид шангаар эринэ), иимэ хубилалта хэхэдээ, дээдэ һургуулинуудта орохо хүнүүдэй һаядаа олдохоо болишохоор бэшээр хэхэ ёһотойбди. Мүнөө һургуулинуудта үхибүүдые һургаха гуримһаа шэнэ гуримда оролгын үедэ манай арадай ажахыда хүдэлхэ мэргэжэлтэдые оронойтмнай тусхай дунда, дээдэ һургуулинууд урдынхидал адли хэрэгтэй соонь бэлэдхэжэл байха ёһотой. Хубилалта хэхэдээ энэ ушарые хараада абаха шухала.

Шэнэ гуримда оролгын үедэ (3—4 жэлэй туршада) мүнөө бии байгаа 10 класстай һургуулинуудай заримыень тэрэ шэгтэнь үлөөхэ хэрэгтэй гээшэ ха. Мүнөө бии байгаа һургуулинуудһаа эгээл бэлигтэй бэрхэ үхибүүдыень шэлэжэ, жэшээнь, физикэ, математика, биологи, уран зуралга гэхэ зэргын предмедүүдтэ тусгаар бэрхэ үхибүүдые тусхай һургуулинуудта суглуулжа оруулбал дээрэ байжа магадгүй. Шалгаран гараһан бэлигтэйнь таа-ралдуулан, тэдэниие дээдэ һургуулида оруулха ябадалые һайнаар бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Тиихэдэмнайл манай тусхай дээдэ һургуулинуудта точно болон бусад наукануудые шудалха хэрэгтэ урданайхиһаа һайнаар бэлэдхэгдэһэн хүбүүд, басагад ородог болохо бшуу.

ДЭЭДЭ ҺУРГУУЛИ ТУХАЙ

Дунда һургуулиин һуралсалые хаража үзэгшэдэл, дээдэ һуралсалай гуримые анхаралтайгаар хаража үзэхэ шухала гэжэ һанагдана. Мүнөө үедэ дээдэ һургуули дүүргэһэн олон залуушууд бодото байдал муугаар мэдэдэг, үйлэдбэридэ хүдэлхэ хэрэгтэ дутуугаар бэлэдхэгдэдэг байна.

Мүнөө хүбүүд, басагад 17-тойдоо арбан класс дүүргэнэ. Тиигэмсээрээ институтда сэхэ орожо, тэрэнээ 22—23-тайдаа дүүргэдэг. Иигэжэ һурахадаа тэдэнэр ямар мэргэжэлтэд боложо гаранаб?

Дунда һургуули дүүргэмсээрээ дээдэ һургуулида сэхэ ороходоо, залуушуулаймнай мүнөө яажа мэргэжэл шэлэдэгынь мартажа болохогүй. Олон ушарта, магад ехэнхидээ, тэдэнэр дайралдаһан лэ мэргэжэлээ шэлэдэг байха юм. Тиимэһээ хүбүүн гү, али басаган шэлэһэн дээдэ һургуулидаа орожо шадаагүй һаа, олон ушарта ямаршье ондоо дээдэ һургуулида мэдүүлгэ барихаар бэлэн байдаг. Тиихэдээ ямаршье мэргэжэлээр һаань, юрэдөөл дээдэ һургуулитай болоо һаа хүрөө юм гэжэ тэдэнэр һанадаг. Олон ушарта залуу мэргэжэлтэд дээдэ һургуули дүүргэжэ гараһан аад, шудалһан мэргэжэлдээ оройдоо дурагүй байдаг байха юм. Тиимэһээ тэдэнэр нэгэн гэбэл ондоо дээдэ һургуулида ородог, үгы гэбэл өөрынгөө бэшэ, ондоо мэргэжэлээр хүдэлдэг байна. Иимэ ушарнууд түбхын түрүүндэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, залуушуул дунда һургуули дүүргэһэн аад, ажабайдалай ямаршье дүй дүршэлгүй байна.

Мүн хэдэн һалбаринуудаар мэргэжэлтэдые дээдэ һургуулинуудта бэлэдхэлгэ буруугаар эмхидхэгдэдэг.

Хүдөө ажахын һалбариие абаад үзэе. Олон капиталистическэ оронуудта хүдөө ажахын дээдэ һургуулинуудай студентнэр һуража байхадаа заатагүй хүдөө ажахыда хүдэлдэг. Бидэнэр олохон ушарта студентнэрээ буруугаар хүмүүжүүлнэбди. Тимирязевай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын академиие хаража үзэгты. Тэндэ студентнэр поли дээрэ бэшэ, харин гол түлэб грядканууд дээрэ хүдөө ажахытай танилсадаг. Үнеэн болон бусад малые ажабайдалай ёһоор ямар нэгэн ажахыда ошожо үзэдэггүй, харин гол түлэб хэмэл дүрсөөрнь тэдэнтэй танилсадаг байха юм. Студент бүхэндэ ниитэ дээрээ нэгэ гү, али тэрээнһээ олоншье багшанар хүртэнэ. Иимэ һургуули аад, советскэ дээдэ һургуули гэжэ нэрлэгдэдэг. Энээниие би буруу гэжэ тоолохо байнаб.

Тиимэһээнь манда юундэ залуушуулые эльгээнэбта, бидэндэ залуушуул хэрэггүй гэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй хэлэдэгые би айхабтар олон дахин дуулаһан байнаб, тиигээд залуу мэргэжэлтэдые үмөөржэ, заримдаа үгэ хэлэһэншье байхаб. Мэргэжэлтэд тухай хөөрэлдөөнэй эхилхэдэ залуушуул хэрэггүй гэһэн үгын гарахые би колхозой олон суглаанууд дээрэ дуулаһан байнаб. Теэд юундэ иимэ хөөрэлдөөн гаранаб? Ушарынь залуу мэргэжэлтэд ехэнхидээ ямаршье дүй дүршэлгүй байдаг. Залуу хүбүүн гү, али басаган колхоздо ерээд, энээгүүр тэрээгүүр ябуултаад лэ, ажахыгаа хайшан гэжэ һайнаар хүтэлбэрилхэб гэһэн зүбшэл, туһаламжа колхозой түрүүлэгшэдэ үзүүлжэ шадахагүй байха юм. Тиимэһээ эрдэм бэшэг багатай хүдэлмэрилэгшэ, колхозой түрүүлэгшэ гү, али бригадир колхоздо ерэһэн залуу мэргэжэлтэдэ орходоо ажахыда туһатай, үнэтэй сэнтэй хүн байдаг. Залуу мэргэжэлтэ хүдөө ажахы тухай эрдэм һайнаар шудалжа абаһан байбашье, тэрэ эрдэмээ бодото байдалтай холбожо шададаггүй. Харин хэрбээ иимэ залуу мэргэжэлтэ 3—4 жэлээр хожомдожо һургууляа дүүргэбэшье, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэриие өөрөө хэжэ, тэрээндэ хабаадажа үзэһэн байбалнь, тиимэ мэргэжэлтэһээ туһашье ехэ гараха байгаа, гадна манай дээдэ һургуулинуудые дүүргэһэн залуу мэргэжэлтэдтэ хүнүүд ондоогоор хандахашье байгаа гээшэ.

Теэд мүнөөшье манай дээдэ һургуулинуудта студентнэр үйлэдбэриин практика гарана ха юм гэжэ зариман хэлэжэ болохо. Үнэхөөрөө тэдэнэр иимэ практика гарана, теэд тэрэнь айхабтар муугаар эмхидхэгдэдэг. Мүнөөнэйхидэ орходоо гүнзэгыгөөр, һайнаар үйлэдбэриин практика студентнэр гарадаг байха ёһотой. Мүнөө студентнэр практикада гарахадаа, завод соогуур ехэнхидээ зайжа үнгэргэдэг: нэгэниинь хүдэлжэ байха, харин бэшэ 10—15-ниинь тэрэнээ хараад зогсодог, өөһэдөө станогуудта дүтэлхэеэ айдаг байна. Тиигээдшье предприятиин хүтэлбэрилэгшэд практикантнуудта ехээр найдадаггүй. Юундэб гэхэдэ, мэргэжэлгүй студентнэртэ хүдэлжэ байһан станок үгэбэл, тэдэнэр тэрэ станогоо бүхы хүсөөрнь ашаглажа шадахагүй байна бшуу. Предприятинууд иимэ практикантнуудһаа ашаархадаг.

Өөрынгөө мэргэжэлые эрхим һайнаар мэдэхэл студентнэр манда байха ёһотой. Тиигэбэл лэ практикада ерэһэн студентнэрые предприятиинхид хүндэтэйгөөр хүлеэн абаха бшуу. Юундэб гэхэдэ, тиимэ студентнэр өөрынгөө мэргэжэлые һайнаар мэдэжэ, шударгы бэрхээр хүдэлжэ шададаг байхаһаа гадна, эрдэм гүнзэгыгөөр шудалһан байжа, аша үрэтэйгөөр хүдэлмэрилөөд, ямар нэгэн юумэ хэхэдээ хэды һайнаар хүдэлжэ болохоб гэжэ хүдэлмэришэдтэ үльгэр жэшээ харуулха аргатай байха бшуу.

Манай дээдэ һургуулинуудта хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай үхибүүдэй үшөөл үсөөнөөр ородогыень мүн лэ хайхарангүй байжа болохогүй байна. Жэшээнь, Москвагай дээдэ һургуулинуудта һурадаг студентнэрэй оройдоол 30—40 процентнь хүдэлмэришэд, колхознигуудай хүүгэд байна. Бэшэ студентнэрынь—алба хаагшадай, интеллигентнэрэй хүүгэд юм. Энэ хадаа тон таарахагүй байдал байһаниинь элитэ. Гадна ажаллажа байхатаяа хамта, тон үсөөхэн хүдэлмэришэд, колхознигууд дээдэ һургуулинуудта һуралсана.

Дээдэ һуралсалай гуримые хубилгажа, тэрэниие үйлэдбэридэ дүтэлүүлхэ, бодото һайнаар үйлэдбэритэй холбохо шухала болоо. Ажабайдалай дүй дүршэлтэй болоһон, бодото ажалда хүдэлһэн залуушуулыел дээдэ һургуулинуудта абадаг болохо хэрэгтэй. Дунда һургуулиие хубилгабал, энэ асуудал зүбөөр шиидхэхэдэ туһа болохо юм. Номдоо бэрхэ, саашадаа һураха дуратай хүнүүдые дээдэ һургуулинуудта абадаг байха хэрэгтэй. Тиихэдээ гансал дээдэ һургуулида орохо дуратай дээрэһээнь тэдэниие абаха бэшэ, харин энэ хүн тухай ниитын организацинуудай (профсоюз, комсомолой) үгэһэн сэгнэлтэ хараада абтаха ёһотой. Тиихэдээл дээдэ һургуулида һайн бэлэдхэлтэйшье, һураха дуратайшье, тэрэниие һургаха гэжэ гаргаһан гаргашые харюулжа шадаха гэжэ найдахаар, үйлэдбэриие аша туһа ехэтэйгээр хүтэлбэрилжэ шадаха хүн болохо гэжэ найдахаар хүнүүд абтаха байна бшуу.

Дээдэ һургуулиие, түбхын түрүүндэ техническэ һургуулинуудые саашадань хүгжөөхэдөө, энэ талаар үдэшын, заочно һургуулинуудые тон олоор байгуулха ёһотойбди. Ехэнхи дээдэ һургуулинуудта студентэрые түрүүшын 2—3 жэлэй туршада ажаллуулжа байгаад һургабал дээрэ гэжэ һанагдана. Тиигэбэл үнэхөөрөө һурахые хүсэһэн, оролдосотой нэтэрүү, ажалша хүнүүдые һурахаяа хүсэгшэ айхабтар олон залуушуулай дундаһаа шэлэжэ абаха аргатай болохобди. Энээнэй һүүлээр лэ гурбадахи курсһаа эхилэн, студентнэртэ хүнгэлэлтэ үгэхэ: недели соогоо 3 үдэр тэдэниие ажалһаань сүлөөлхэ. Студентнэрэй дээдэ һургуулидаа һүүлшын 2 жэлдэ һуража байхадань, үйлэдбэриин практика гараха үеһөө бэшэндэнь, тэдэниие ажалһаань бүрин сүлөөлбэл дээрэ гэжэ һанагдана.

Юрэдөөл үдэшын болон заочно дээдэ, тусхай дунда һуралсал тухай асуудалые айхабтар хайхарамжатайгаар бодомжолжо үзэхэ хэрэгтэй. Хүнүүд обществодо аша туһатай ажал хэжэ байхатаяа хамта, ажалһаа сүлөө сагтаа, дуратай байбал, искусство, уран зураг, хүгжэм, общество тухай болон бусад науканууды заадаг дээдэ һургуулинуудта һуралсаха арга боломжотой байха ёһотой. Гүрэн, илангаяа профсоюз энэ хэрэгтэ манай обществын ажалшадта туһалха зэргэтэй.

Завод-втузуудай хүдэлмэриие һэргээхэ тухай бодохоор болоо гэжэ тоолоноб. Урдань энэ хэрэг нилээд һайн үрэ дүн харуулдаг байгаа. Иимэ аргаар эрдэм оложо, мэргэжэлтын диплом абаһан нилээд олон инженернүүд оронойтмнай арадай ажахыда хүдэлнэ. Тэдэнэй олонхинь айхабтар һайн инженернүүд, өөрынгөө хэрэгые эрхимээр мэдэдэг мэргэжэлтэд байха юм.

Хүдөө ажахын дээдэ һургуулинуудта һуралсалые хүдөө ажахын үйлэдбэритэй холбоходоо, һуралсалые сезон сезоноор эмхидхэбэл дээрэ байжа магадгүй гэжэ һанагдана.

Томо ажахын, совхозуудай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн институтуудта студентнэр һураха ёһотой. Тэндэнь һуралсалай корпусууд, лабораторинууд, практическа хүдэлмэри хэхэ ажахы байха ёһотой. Үгышье һаа, юрэдөөл хүдөө ажахын дээдэ һургуули бүхэндэ хүсэтэй, жэшээтэ һайн һуралсалай ажахы тогтоогдохо ёһотой. Студентнэр өөһэдөө малай хойноһоо харууһалха, машинануудаа заһабарилха, эдэ машинануудаа ябуулжа шадаха, ургаса таражa, ургуулжа, хуряажа шададаг байха ёһотой.

Мүн университедүүдэй, медицинскэ, багшанарай болон бусад дээдэ һургуулинуудай хүдэлмэриие ажабайдалтай нягта холбоо барисаатай болгохо шухала. Эдэниие ажабайдалтай яажа холбохоб гэһэн асуудал тон наряар бодомжолжо үзэхэ болоно.

Манай дээдэ һургуулинуудай хүдэлмэридэ мүн ондоошье дутагдалнууд олон: студентнүүдэй заатагүй шудалха юумэниинь хэтэрхы ехэ, тиимэһээ тэдэнэр бэеэ даагаад өөһэдөө һураха саг багатай байдаг. Багшанарай дунда мэргэжэл түгэлдэр эрдэмтэд олон байбашье, тэдэнэр шэнжэлхы хүдэлмэридэ һулаар хабаадалсана. Гадна олониитын науканууды шудалалгые, идейно-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эмхидхэлгые нилээд һайжаруулха хэрэгтэй байна. Дээдэ һуралсалай гуримые хубилгабал, эдэ дутагдалнуудыешье усадхахада туһа болохо ёһотой.

Мүн лэ иимэшүүгээр тусхай дунда һуралсалай гуримые хубилгажа, ондоо болгохо хэрэгтэй.

***

Дунда, дээдэ һургуули тухай асуудалаар комсомолой XIII съезд дээрэ хэлэгшэдээ нэмэжэ хэлэхэ дурадхалнуудни иимэ байна гээшэ. Комсомолой съезд дээрэ хэлээшыемни олон хүнүүд анхаржа, оронойтмнай ажалшад тэдэниие зүйтэй гэжэ тоолоһон байгаа.

Дунда, дээдэ һуралсалай гуримые хубилгаха тухай асуудалай олон миллион хүнүүдтэ, бүхы обществодо хабаатай байһан дээрэһээнь, мүн манай обществын баялигай саашадаа ехэ болохо, хүн зоноймнай улам болбосорон гэгээрхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ удхашанартай байха дээрэһээнь, энэ асуудалые ЦК-эй Пленум дээрэ зүбшэн хэлсэхэ шухала боложо магадгүй.

ЦК-гэй Пленум дээрэ зүбшэн хэлсэһэнэйнгээ һүүлээр, эдэ асуудалнуудые бүгэдэ арадай дунда зүбшэн хэлсүүлхын тулада тусхай тезисүүдые зохёохо шухала, тиигээд СССР-эй Верховно Соведэй сесси зарлажа, оронойнгоо арадай гэгээрэлэй асуудалнуудые мүн лэ зүбшэн хэлсээд, тэдэниие саашадань яажа шиидхэхэ юрэнхы хараа шугам хараалха шухала байжа болохо юм. Гэбэшье дунда, дээдэ һургуули тушаа тодорхой тогтоолнууд союзна республиканудай Верховно Соведүүдэй шиидхэхэ асуудал абтаха ушартай. Юуб гэхэдэ, республика бүхэнэй ажалшадай һуралсалай гурим тухай асуудал союзна республиканудай Верховно Соведүүдэй шиидхэхэ асуудал юм.

Орон дотор арадай гэгээрэлэй бүхы хэрэгые һайжаруулхаар болоо гэжэ ажабайдалай тон элеэр харуулжа байһан баримтые үшөө дахин онсолон тэмдэглэхэ шухала.

Н. ХРУЩЕВ.

Ниитын хүсөөр...

Хура бороогой үнихэн ороогүй байһан дээрэһээнь нилээдгүй бүгшэм, халуун үдэр байгаа һэн. Тиигэбэшье һаань, һургуулиин ахалагша классуудай һурагшад сүлөө забдагүй хүдэлнэд: наранда шаруулжа, хара хүрин бэетэй болоһон хүбүүд, басагад раствор худхана, зариманиинь тэрэнээ хүнэгүүд соо хээд, ханын шулуу табижа байһан зондо абаашажа үгэнэ. Эдэ һурагшадай эбтэй эетэйгээр, бушуу түргэнөөр хүдэлхэ гээшэнь! Үндэр болоһон ханануд дээрэ 4—5 һурагшадай шулуу ябталжа байхада, дороһоонь зай забдагүй шулуу дамжуулна. Мүн хүнэгтэй раствор удаа дараалан үгтэжэл байба.

Энэ хадаа Ториин дунда һургуулиин һурагшад хадын хара шулуугаар мастерской барижа байна. Мастерскойн утань 28 метр, үргэниинь 7 метр юм. Баригдажа байһан энэ байшан модоор, түмэрөөр элдэб юумэ дархалха мастерской болохо.

Һургуулиин директор Дондок Дабаевич Будажапов эдир барилгашад тээшээ урматайгаар хараад, иигэжэ хэлэбэ:

—Энээхэн шулуу табижа байгааша хүбүүн—Николай Морозов гээшэ. Комсомолой организациин секретарь юм. Тээ тэрэнь — Владимир Иванов, нүгөөдэнь — Валерий Ламухин. Энээхэн Валентина Лубсанова Люба Вершинина хоёр һаянай шулуу табижа, раствор хэжэ һураа. Эндэ комсомолшууд эдэбхитэйгээр ажаллана. Энэ Евлампий Фомич Невзгодов гээшэ, шулуушан дүршэлтэй юм. Олон лэ һурагшадыемнай шулуушан, растворщик болгожо байнхай.

Дондок Дабаевичтай хөөрэлдэһөөр һургуулидань ороходомнай, уужам, һаруул сонхотой классууд һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлдэгдэшэнхэй: полынь шара шэрээр шэрдээтэй, ханань дун сагаанаар будагданхай, партануудынь мүн лэ шэрдэгдэшэһэн байба.

Тус һургуулиин һурагшад багахан, муухан модон мастерской дотор үбэлэй хүйтэндэ дааран барин, гар ажалай урок үнгэргэдэг байгаа. Тиимэ мастерской соо үхибүүд ажалай һайн дүршэл абажа шадахагүйнь элитэ. Уужам, һаруул, дулаан, ехэ мастерской барюулха шухала болоо.

Ажал хүдэлмэридэ дуратай, дүршэлтэй залуушуулые бэлдэжэ, һуралсалые ажал хүдэлмэритэй нягта холбоотой болгохо тухайда ВЛКСМ-эй XIII съезд дээрэ Никита Сергеевич Хрущевой хэлэһэн үгыень хүндэтэйгөөр хүлеэгээд, иимэ мастерской бариха гэжэ шиидэгээ һэн.

«Байгша оной май 22-то түрэлхидэй конференци боложо, түрэлхидэй, эмхи зургаануудай хүсөөр мастерской бариха тухай тогтоол гаргаһан юм. Тэрэ тогтоолой үндэһөөр 25 тонно цемент, 75 кубометр хюрөөдэмэл модо, 25 кубометр монсогор модо колхозууд үгэхэ; түрэлхид 126 кубометр шулуу, аймагай центрын залуушуул 74 кубометр шулуу бэлдэхэ, бусад эмхи зургаанууд шулуу зөөхэ, олохон түрэлхид мастерскойн барилгада 3—3 үдэр хүдэлхэ ёһотой байгаа.

Тиигээд ахалагша классуудай һурагшад июниин нэгэнһээ фундаментын нүхэ малтажа эхилээ һэн. Тиихэдэнь зарим хүнүүд энээниие 2—3 жэл соо бүтэхэ ажал гээшэ гэдэг һэн. Теэд мүнөө торхонь бүтэжэ дууһуутай байнхай. Һурагшад октябрь һарада уужам һаруул мастерской соогоо хүдэлхэнь.

«Улаан Тори», «Коммунизм», Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Заветы Ильича» колхозууд, РТС, сельпо, милици, промкомбинат гэхэ мэтэ эмхи зургаанууд мастерскойн барилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Шулууншье, модоншье үдэр бүри буулгагдажа эхилһэн байна. Материалтай боломсоороо мастерскойн барилга эхилээ һэмди. Һургуулиин зүгһөө хоёр хүн табигдаад, түрэлхидэй хүдэлмэри эмхидхэһэн байна. Энэ барилгада аймагай центртэ байдаг бүхы түрэлхид эдэбхитэйгээр хабаадаа. Тэрэ тоодо: түрэлхидэй комитедэй гэшүүд—Н. Я. Григорьева, В. М. Десятова болон бусад мастерскойн барилгада туһалха гэжэ оролдоо. Промкомбинадай хүдэлмэришэн нүхэр Премичев өөрынгөө хүбүүнтэй амаралтын үдэр шулуу галдажа, 3 тонно извёстко һургуулида туһаламжа болгон асаржа үгөө.

Энэ талаар түрэлхидэй комитет ехэхэн юумэ хэһэн байха. Комитедэй түрүүлэгшэ, арадай судья Петр Борисович Малакшинов эмхидхэлэй хүдэлмэри һайнаар ябуулалсаа.

Промкомбинадта хүдэлдэг түрэлхиднай үглөөдэр ерэжэ ажаллаха. Нүгөөдэр—милициинхид ерэхэ... Иигэжэ ниитынгээ хүсөөр мастерской барижа байнабди»,—гээд һургуулиин директор хөөрэнэ.

Ниитын хүсэн хэды ехэб! Юушье хэжэ шадаха. Гансал зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэй бшуу. Түрэлхид, ниитын эмхи зургаанууд ямар ехэ бэлэг һургуулидаа үгэбэ гээшэб! Энэ мастерской соо хэды олон үхибүүд ажалай дүршэл олохоб?! Модошо, түмэршэ дархашуул бэлдэгдэхэл. Иимэ мастерской аймаг бүхэндэ, тосхон, һургуули бүхэндэ барижа болохо байна ха юм.

Б. Батоев.

Тори.

Солото загаһашан

Байкало-Кударын загаһашад «Байкал» гэжэ колхозой загаһашан Петр Спиридонович Березовскиие таниха, хүндэлдэгшье байна. Нүхэр Березовский 40 гаран жэлдэ загаһашанаар хүдэлмэрилхэ зууражаа, ехэхэн дүй дүршэлтэй болонхой. Тиимэһээ эндэхи залуушуул ажалайнь дүй дүршэлые халан абахые оролдодог юм.

—Арбан табатайһаа хойшо загаһашалжа эхилээ хүм,—гэжэ тэрэ үбгэжөөл хөөрэнэ. Мүнөө 60-тай болооб. Теэд ажалгүй һуужа шадагданагүй, залуушуулдаа туһалалсаха дурамни хүрөөд лэ байдаг.

Петр Спиридонович иигэжэ тон зүб хөөрэнэ. Теэд һанал хүсэлөө хооһоор хөөрөөд һуудаггүй, хэлэһэн үгэдөө хүрэжэл һаладаг үбгэжөөл юм. Мүнөө үндэр наһатай болобошье, Петр Спиридонович губшууршадай бригадираар хүдэлмэрилнэ. Сентябриин 10 болотор Березовскиин бригадынхид 570 центнер загаһа тушаажа, сезонойнгоо даабариие хоёр дахин дүүргээд, КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Бригададань оройдоо 8 хүн хүдэлдэг, теэд тэдэнэр удаан саг соо табигдаһан хоёр губшуур хангадаг юм.

Петр Спиридонович үйлэдбэридөө саг үргэлжэ шэнэ түрүү арга хэрэглэхые оролдодог. Мүнөө бригададань үшөө хоёр хүниие нэмэжэ үгэхые эринэ. Тиихэдээ гурбан губшуур даадаг болохо юм. Энэ бригада иигэжэ ехэ мүнгэ зөөри арьбалха байна.

— Удаан саг соо табигдадаг губшуур юрын губшуурһаа холо һайн юм,—гэжэ нүхэр Березовский хөөрэнэ. Юуб гэхэдэ, үсөөн хүн ажалладаг, загаһаншье оросотой байдаг. Үнгэрэгшэ сезон соо бариһан загаһаяа бригадынгаа гэшүүдтэ хубаахадамнай, хүн бүхэндэ 71 центнер хүртэнэ. Юрын губшуурта хүдэлһэн бригаданууд иимэ загаһа баряагүй...

Үнэхөөрөөшье, «40 лет Октября» колхозой 25 гэшүүдтэй бригада юрын губшуураар сезон соо 150 центнер загаһа баряа. Тэрэнииень хүн бүхэндэ хубаахада оройдоо 6 центнер хүртэнэ.

Петр Спиридонович Березовский олон залуушуулые өөрынгөө мэргэжэлдэ һургажа, түрүү загаһашад болгонхой.

С. Коновалов.

Модошодой оролдосотой ажал

Хандагайн леспромхозой модо бэлэдхэлэй бүхы пункт, мастерска участогуудта КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съезд зарлаха тухай партиин ЦК-гэй сентябриин Пленумэй тогтоол зүбшэн хэлсэгдэһээр нилээд болобо.

Леспромхозой модошод тус Пленумэй тогтоолые нэгэн дуугаар һайшаажа, түрэл партиингаа XXI съездые ажалай шэнэ амжалтаар угтаха гэһэн шиидхэбэри баталан абаа. Модошодой баталан абаһан шэнэ уялга соо «...модо шэрэхэ 1958 онойнгоо даалгабариие болзорһоонь урид дүүргэжэ, жэлэй түсэбһөө гадуур 9 мянган кубометр модо Эхэ оронойнгоо шэнэ барилгануудта үгэхэ» гэжэ бэшээтэй.

Леспромхозой модо бэлэдхэлэй пунктын коллективүүд абаһан тэрэ уялгаяа заатагүй дүүргэхын түлөө шангаар тэмсэжэ байна. Ажалай бүтээсые эрид шууд дээшэлүүлхын түлөө үйлэдбэридөө байһан бүхы арга боломжонуудые хэрэглэхэ гээшэ модошон, механизатор бүхэнэй гол зорилго болонхой. Тиин леспромхозой тракторист, шофёр болон бусад механизаторнууд машина, техникээ бүтээсэтэйгээр хэрэглэхые, модо бэлэдхэлэй участок дээрэһээ хэрэгсэлэй модо ехээр абахые оролдоно. Үлэнтын участогай тракторист А. Федоров, Наранай автопаркын шофёрнууд аха дүү Петр, Иван Емельяновтан үдэр бүриингөө нормые 125 процентһээ доошо бэшээр дүүргэнэ.

Г. Цыреторов.

ТОБШО ҺОНИН

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой (Хори) комбайнер Ойдоп Рыгзенов һаяын табан хоногто 120 гектар талмайн таряа хуряаба. Тиихэдэ комбайнернууд А. Екимовский, М. Базардаруев үдэр бүриингөө нормо 150—220 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Колхозынь бүхы дээрээ таряа хуряалгаяа дүүргэнтээ.

Ц. Д. Цыбикжапов.

**
*

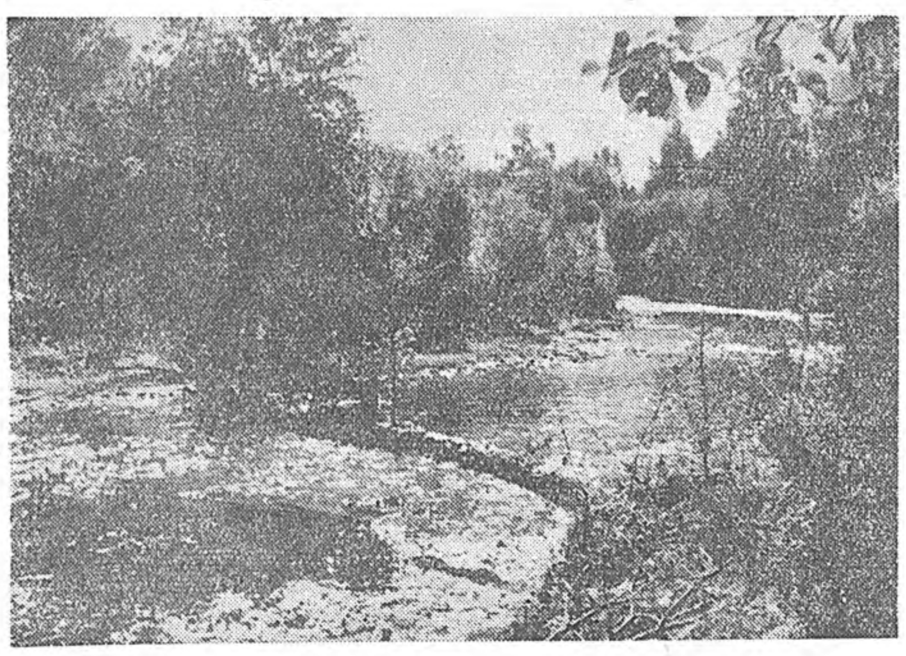
Хэрэнэй РТС-эй (Түнхэн) шофёрнууд Василий Донской, Иван Конюшкин гэгшэд машинануудаа һайнаар абажа ябадаг, ехэ ашаа шэрэжэ, эрхим жэшээ харуулдаг. Тэдэнэр август һарын хүдэлмэриин дүнгөөр мүнгэн шанда хүртэбэ.

Б. Бирбаев.

**
*

Закаменай аймагай центрын алба хаагшад, Цакирай дунда һургуулиин коллектив аймагайнгаа колхозуудай хартаабха хуряалгада ябажа, тэрэ хүдэлмэриие түргэдхэбэ. Аймагай элүүрые сахиха таһагайхид партиин XX съездын нэрэмжэтэ колхозой хартаабха хоёр үдэр соо малтажа дүүргэлсээ. Тиихэдэ Цакирай дунда һургуулиинхид «Победа» колхозой 10 гектар хартаабха хуряаба.

Б. Балданов.

«Сухая» гэжэ гол. (Байкало-Кударын аймаг). **З. Веснинагай** фотоэтюд.

„Яахадаа миһэлзэһэн мүшэд бэ?„

Гүрэнэй ород драмын театрын шэнэ сезон нээгдэбэ

Иимэ нэрэтэй зүжэг-комеди табижа, Улан-Удын гүрэнэй ород драмын театр шэнэ сезоноо эхилбэ. Зүжэгэй авторынь мэдээжэ советскэ драматург Александр Корнейчук юм.

Бурядай АССР-эй арадай артистнууд П. Р. Гофман, В. С. Гусев, Бурядай АССР-эй габьяата артистнууд Б. Г. Красиков, Р. С. Бенская, К. Т. Никулина, Б. П. Федоров, М. Н. Железнова, артистнууд А. А. Голубчикова, М. Н. Красикова, М. И. Чернова, А. П. Охлопков, И. М. Панкова, Л. Н. Панков болон бусад энэ зүжэгтэ наадалсана.

Бурядай АССР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша, театрын главна режиссер Г. А. Иофин тус зүжэг бэлдэлсэжэ табюулаа.

БурАССР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша Н. А. Быстров уран зурагуудыень зураһан байна. Театрын хүгжэмые эрхилэгшэ Л. А. Мокшина зүжэг соохи дуу, хүгжэмые тааруулба. **Зураг дээрэ:** Клеопатра Гавриловнагай рольдо артистка М. И. Чернова (һууна), Оля басаганай рольдо Бурядай АССР-эй габьяата артистка К. Т. Никулина наадажа байна.

Г. Стефанескугай фото.

Хэблэл тараагшадай зүблөөн

Ерэхэ жэлдэ абтаха газетэ, журналнуудые захилга орон доторнай, тэрэ тоодо манай республика соо октябриин 1-дэ эхилхэнь. Политическэ удхашанартай энэ шухала хэрэгые эмхитэйгээр үнгэргэхын тула хаа хаанагүй бэлэдхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа эхилээ.

Уржадэр Улан-Удын горкомой партийна гэгээрэлэй байшанда городой предприяти, эмхи зургаануудай партийна эхин организацинуудай секретарьнарай, газетэ, журнал тарааха ниитын түлөөлэгшэдэй зүблөөн болобо.

«1959 ондо абтаха хэблэл захилгые яажа үнгэргэхэб» гэһэн асуудалаар Улан-Удын хэлхеэ холбооной конторын начальник нүхэр Крыловагай мэдээсэлые шагнаа.

Газетэ, журналнуудые захюулха гээшэ техническэ хүдэлмэри бэшэ, политическэ шухала хэрэг болоно. Тиимэһээ үргэн олон ажалшадай дунда хэблэл ехээр тараалга хүндэтэй, харюусалгатай хэрэг мүн гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад тэмдэглээ. Тиигээд энээниие эмхитэйгээр үнгэргэхэ гэжэ шиидэбэ.

И. Иванов.

Байгал далайда үдэдэг амитад

«Манай ороной нуурнууд сооһоо Байгал онсо илгардаг» гэжэ мэдээжэ эрдэмтэ, байгаалиие шэнжэлэгшэ П. Ю. Верещагин бэшэһэн байна.

Научна хүдэлмэрилэгшэд Байгалые бүхы талаһаань шэнжэлхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулна. Тэрээн тухай хоёр мянга шахуу научна хүдэлмэри бэшэгдэжэ, 13 оронуудта хэблэгдэнхэй.

Байгал тон гүнзэгы аад, аргагүй тунгалаг уһатай, элдэб түрэлэй амитадтай нуур юм. Эндэ хоёр мянга шахуу элдэб түрэлэй амитад дайралдадаг.

Түрьһэлэнгүй, амиды жараахай гаргадаг бишыхан бэетэй голомянка гэжэ нэрэтэй загаһан дэлхэй дээрэ Байгалһаа ондоо тээ хаанашье үгы юм. Хилмэ, бычки, яһагүй нюргатай ракушка, бокоплава гэжэ загаһад Байгалда үдэнэ. Эдэ загаһад олзобориин томо томо загаһадай хүнһэн болодог байха юм. Тиихэдэ омуль загаһан элдэб жэжэ ургамалнуудаар хооллодог.

Гэхэтэй хамта, Байгалда ородог гол, татуурнуудта байдаг амитад далай соо амидаржа шададаггүй гээшэ. Жэшээнь, ялаагана, сурхай, алгана гэхэ мэтын загаһад далайн татуурнуудта, мүн тэрэнэй эрье шадарай уһанда байдаг. Зүгөөр Байгалай загаһад уһанай температурын 8-һаа 10 градус хүрэтэр хүйтэн байхада тэрээндэ дадашаһан байдаг.

Байгалда байдаггүй шэнэ түхэлэй амитад Ушканье аралнууд шадар мүнөө олоор бии боложо байна гэжэ эрдэмтэд тодорхойлһон байха юм. Юуб гэхэдэ, Ушканье аралнууд геологическа талаараа һая бүрилдэжэ байһан шэнэ газар болоно. Уһанай гүнзэгыдэ һая болотор байһан олон амитад далайн уһанай даралтын ехэ болоһон, мүн оршон тойронойнгоо эрхэ байдалай хубилһан дээрэһээ шэнэ түхэлэй амитад бии боложо захалаа.

Байгал далай бии болоһоор арбаад миллион жэл болоо. Тэрээндэ 336 гол горход шудхадаг. Тэндэһээ гансахан Ангар мүрэн урдажа гарадаг байна. Байгалда олзобори хэгдэдэг амитадай дунда омуль, сиг, хадари. мүн сурхай, язь, ялаагана, алгана гэхэ мэтын жэжэ загаһад ороно.

Олзоборилогдодог загаһа олон болгохын тулада омуль, сиг, хилмэ загаһа үсхэбэрилхэ заводуудые хэдэн газарта бариха тон ехэ хүдэлмэри хараалагданхай.

Байгалай амитад уг гарбалаараа хоёр янзын юм. Нэгэдэхинь омуль, хаб загаһан болоно. Эдэ амитад хойто мүльһэн далайһаа гол мүрэнүүдые дамжаһаар Байгалда орожо үдэһэн байгаа. Нүгөөдэ бүлэгынь хилмэ гэхэ зэргын манай эндэхи уһа сөөрэмүүдтэ үдэдэг загаһад болоно.

М. Бакутин, биологическа наукын кандидат.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ООН-эй Генеральна Ассамблейн XIII сесси

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 23. (ТАСС). ООН-до Хитадые түлөөлхэ тушаа Индиин дурадхаһан пунктые зүбшэхэ зүйлдэ оруулха тухай асуудал хэлсэлгэ ООН-эй Генеральна Ассамблейн энэ үглөөнэй пленарна заседани дээрэ үргэлжэлүүлэгдээ.

Непалай гадаадын хэрэгүүдэй министр Саха түрүүлжэ үгэ хэлэхэдээ, Хитадые түлөөлхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэхэһээ арсаад байгаа һаа, бэе дээрээ угаа ехэ харюусалга даажа абаха байһанаа мартахагүйень Генеральна Ассамблейн делегадуудые уряалаа. Хитадай Арадай Республика бодотоороо бии байһан гүрэн болоно бшуу. Тиимэһээ ООН-до Хитадые түлөөлхэ тухай асуудал шиидхэлгые саашадань хойшолуулжа болохогүй гэжэ Непалай түлөөлэгшэ онсолон тэмдэглээ.

Генеральна Комитедээр һайшаагдаһан американска резолюциие Цейлоной түлөөлэгшэ Корее буруушааһан байна. Уласхоорондын тон шухала асуудалнуудые Генеральна Ассамблейн зүбшэн хэлсэлгэдэ табиха эрхээ ООН-эй хаһагдахыень бидэнэр зүбшөөжэ шадахагүй байнабди гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

ООН-до Хитадай Арадай Республикын түлөөлэгдэхэ хуулита эрхые һэргээхэ тухай асуудал бүхы оронной арадуудай һанаа сэдьхэл зобоожо байдаг юм гэжэ Белорусска ССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр К. В. Киселев мэдүүлбэ.

КНР тушаа Холбоото Штадуудай бэелүүлдэг политика юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, США-гэй зарим бүлэгүүд холо харадаггүй хүнүүд байһан дээрэһээ Хитадта хуушанай гурим һэргээжэ, өөһэдынгөө колониальна эзэрхэлгэ дахяад тогтоохые хүсэнэ гээшэ. Зүгөөр колониальна дарлалтын үе бусалтагүйгөөр үнгэрөө, хуби заяагаа өөһэдынгөө гарта абаһан Зүүн зүгэй арадууд хуушанайнгаа хүндэ хүшэр байдалда тэхэрин орохо ябадал гаргуулхагүй гэжэ тэдэнэр мартаха ёһогүй байгаа. Колониальна дарлалтые хуушаарнь үлөөхэ, дахяад һэргээхэ гэһэн ямаршье һэдэлгэнүүд урагшагүйтэхэ гэжэ К. В. Киселев онсолон тэмдэглээ.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида КНР-эй түлөөлэгдэхэ хуулита эрхые һэргээхэ тухай асуудал ООН-до зүбшэн хэлсэхэ аргатай байһанһаа Холбоото Штадууд юундэ айнаб гэхэдэ, Хитад тушаа США-гэй ябуулдаг политика ООН-эй Уставта, эб найрамдалда аршалан хамгаалха хэрэгтэ оройдоошье тааралдадаггүй байна бшуу гэжэ Румыниин гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Буначиу мэдүүлээ.

ООН-до КНР-ые түлөөлхэ тухай асуудалые яаралтайгаар шиидхэхэ шухала байһанда Югославиин түлөөлэгшэ Д. Видич Генеральна Ассамблейн анхаралые хандуулһан байна. Мүнөөнэй сесси дээрэ тус асуудалые шиидхээгүй гээшэ һаа, ООН-эй гэшүүд угаа ехэ харюусалга бэе дээрээ даажа абаха болоно гэжэ Югославиин түлөөлэгшэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

ООН-до Хитадые түлөөлхэ тухай асуудал Генеральна Ассамблейн XIII сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулха тухай Индиин дурадхалые дэмжэһэн үгэнүүдые Бирмын, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын, Польшын Арадай Республикын, Камбоджын, Ирагай, Ганын түлөөлэгшэд хэлэбэ.

Генеральна Комитедэй олонхидоор һайшаагдаһан американска резолюциин түлөө дуугаа үгэхэб гэжэ гансахан Шэнэ Зеландиин түлөөлэгшэ энэ үдэрэй заседани дээрэ мэдүүлһэн байна.

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 23. (ТАСС). ООН-до Хитадые түлөөлхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэлгэ ООН-эй Генеральна Ассамблейн сентябриин 23-най үдэрэй заседани дээрэ үргэлжэлүүлэгдэбэ.

Венгриин гадаадын хэрэгүүдэй министр Эндре Шик, Украинска ССР-эй делегациие толгойлогшо Л. Ф. Паламарчук, Исландиин түлөөлэгшэ Торс, Индиин делегациие толгойлогшо Кришна Менон тус асуудалаар үдэрэй заседани дээрэ үгэ хэлээ.

ООН-до Хитадые түлөөлхэ тухай асуудал мүнөөнэй сесси дээрэ зүбшэн хэлсэхэгүй гэһэн Америкын делегациин дурадхал Генеральна Комитедэй заседани дээрэ һайшаагдаһан юм. Энэ һанамжа дурадхалда Индиин, бусад зургаан гүрэнэй хубилалта оруулха тухай һанамжа олонхиин дуугаар буруушаагдаһан байна. США-тэй сэрэгэй договор баталһан гүрэнүүд, тэрэшэлэн латиноамериканска оронууд заһабари оруулхые буруушаажа, дуугаа үгөө. ООН-до Хитадые түлөөлхэ тухай асуудал зүбшэхэ зүйлдэ оруулха гэһэн заһабариин түрүүшын пунктын түлөө 29 делегаци дуугаа үгэһэн байна. Энэ заһабари оруулхые арсажа 40 делегаци дуугаа үгөө, 12 делегаци һаналаа бариһан байна.

ООН-до Хитадые түлөөлхэ тухай асуудал мүнөөнэй сесси дээрэ хэлсэхэгүй гэһэн Генеральна Комитедэй һанамжа дурадхал баталан абтаа. Тэрэниие баталхын түлөө 44 делегаци дуугаа үгөө, 28 делегаци арсажа дуугаа үгэһэн, 9 делегаци һаналаа бариһан байна. Тиигэжэ ООН-до Хитадые түлөөлхэ тухай асуудалые мүнөөнэй сесси дээрэ зүбшэн хэлсэхэгүй гэһэн шиидхэбэри Холбоото Штадуудай оролдолгоор Генеральна Ассамблей б... лан абаа. Энээниие түйлахын т... да Холбоото Штадууд бусад ... гацинуудта баалалта хэһэн, ... гохо гаргаһан байха юм. Гэбэ... дурсагдаһан асуудалые Ассам... гурбан заседани дээрээ зү... хэлсэһэн байна. Зүбшэн хэлсэ... хабаадаһан 30 делегадай дунд... оройдоол гансахан чанкайшист... асуудалаар Америкын делега... хараа бодолые үгэ дуугүйгөөр ... жэһэн байгаа. Жэшээнь, Анг... Канадын делегадууд тон б... үгэнүүдые хэлэһэн байна. Тии... үгэ хэлэһэн 30 делегадай 24-... ООН-до агууехэ Хитадай һу... эзэлхэ хуулита эрхыень һэрг... тухай эрилтэ хэһэн байха юм. ... делегадууд хүн түрэлтэнэй ... хиие түлөөлдэг байна.

**
*

Генеральна Комитедэй оруу... һанамжа дурадхалай таб... һанай һүүлээр, юрэнхы үгэ хэ... дахяад үргэлжэлүүлэгдэһэн б... Манай орон бэеэ абаад байха ... тика бэелүүлдэг юм гэжэ Авст... гадаадын хэрэгүүдэй ми... Л. Фигль мэдүүлээ. Уласхооро... шухала асуудал зүбшэжэ, шии... гэдэ Австри эдэбхитэйгээр ... даха хүсэлэнтэй гэжэ хэлэхэ... раа, ООН-эй саг үргэлжын зэб... хүсэнүүдые байгуулха тухай ... руун оронуудай һанамжые ... дэмжээд, иимэ хүсэнүүдые бай... ха хэрэгтэ Австри хабаадалс... бэлэн байна гэжэ мэдүүлээ.

Филиппинэй гадаадын хэрэг... министр Серрана үгэ хэлэ... Алас Дурна зүгтэ Холбоото ... дуудай бэелүүлдэг эзэрхэг т... хэй политикые үмөөрһэн бай...

Удаань Афганистанай түл... шэ А. Пежвак үгэ хэлэжэ, ... Зүүн зүгтэхи мүнөөнэй оршон ... дал тушаа правительство... ехээр һанаагаа зобоно гэжэ т... лээ. Оролдолгын гаргагдажа... башье, Генеральна Ассамблей... со яаралтай сессиин шиидх... мүнөө хүрэтэр дүүргэгдээгүй ... һаар. Энэ шиидхэбэри дүү... хын тулада Нэгэдэмэл Нацан... Организаци шэнэ оролдолго ... ха ёһотой гэжэ тэрэ хэлээ.

Алжиртахи байдал улам ... зоборитой боложо байна. Энэ ... далаар үнгэрэгшэ сесси дээрэ ... лан абтаһан шиидхэбэри д... дээгүй. Алжирта дайн бай... үргэлжэлһөөр. Кипр, Баруун ... тушаа асуудалнууд шиидхэг... байһаар гэжэ тэрэ саашань ...

Алас Дурна зүгтэхи байда... нөө үедэ ехэ аюултай болоод ... гэжэ мэдүүлхэ зуураа, тус ас... шиидхэлгэдэ эрхим туһа ... оруулхыень Афганистанай д... Ассамблейе уряалаа.

Тиигээд Генеральна Ассам... үдэрэй заседани дүүрэһэн бай...

Хитадай правительствын 11-дэхи, 12-дохи уридшалан һануулга

ПЕКИН, сентябриин 24. (ТАСС). Синьхуа агентство иигэжэ дамжуулна:

Америкын сэрэгэй 4 корабль Фуцзянь провинци шадар манай орондо хабаатай уһанда сентябриин 23-да ороһон байна. Америкын 14 истребитель 8 бүлэг боложо таһараад, Фуцзянь провинци шадар манай орондо хамаатай уһан дээгүүр ниидээ. КНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ иигэжэ мэдүүлхээр түлөөлэгдэбэ: Америкын далайн-сэрэгэй, агаарай-сэрэгэй хүсэнүүд манай орондо хамаатай уһанда ороно, газар нютаг дээгүүрнай бүри олоор ниидэнэ. Энэ юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, манай орондо эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулгаяа, дайнда бэлэдхэлгээ үргэдхэхэ гэһэн хорото муухай политикаяа США урдынхяараал үргэлжэлүүлһээр. Тиимэһээ Хитадай правительство арба нэгэдэхеэ шангаар уридшалан һануулна.

ПЕКИН, сентябриин 24. (ТАСС). Синьхуа агентствын дамжуулһанай ёһоор, Америкын хоёр истребитель Хитадай Фуцзянь провинциин Сямынь шадарай газар дээгүүр сентябриин 24-дэ ниидээ. КНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэд иигэжэ мэдүүлхээр түлөөлэгдэбэ: США-гэй иимэ харата муухай ябуулга хэһэнтэй дашарамдуулан Хитадай правительство арбан хоёрдохёо шангаар уридшалан һануулна.

Чанкайшистска дээрмэшэдтэ шэнэ сохилто үг...

ПЕКИН, сентябриин 24. (ТАСС). Фуцзяньска фронтһоо Синьхуа агентствын дамжуулһанай ёһоор, чанкайшистска дээрмэшэдэй самолёдууд Хитадай Фуцзянь провинци дээгүүр сентябриин 24-дэ хорото зорилгоор ниидэһэн байна. К... агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй ... гууд агаарта ниидэн гаража ... кайшистска нэгэ самолёдыень ... дажа унагаагаа, баһа нэгэ са... гэмтээгдэһэн байна.

Фашистнууд бүри гаарана

ПАРИЖ, сентябриин 24. (ТАСС). Францида асуултын болохо үдэрэй ойртохо тудам, фашистска этэгээдүүд бүри ехээр гааража, демократида харша шэнэ конституциин проектые буруушаадаг республиканецуудта эсэргүү харата муухай ябуулгаяа шангадхаа. Үсэгэлдэр Нантерр городто фашистска бандидууд бүлэг хүдэлмэришэдтэ добтолһон байна. Тэдэ хүдэлмэришэд асуултын болохо үдэр шэнэ конституциин проектые буруушаажа дуугаа үгэхыень уряалһан хуудаһануудые тараажа ябаһан байгаа.

Хүдэлмэришэдэй өөһэдыгөө хамгаалжа ороходонь, фашистнууд түмэр шиидам хэрэглэһэн, мүн буудаһан байха юм. Тэрээнһээ уламжалан табан хүдэлмэришэн хүндөөр шархатаа. Тулалдаанай болоһон газарта ерэһэн полициинхид фашистнуудай тала баримталжа, добтолуулһан хүдэлмэришэдые арестовалаа.

Нантерр городто фашистнуудай зоргоороо ороһондо Франциин демократическа олониитэ угаа ехээр зэбүүрхэбэ. Францины Коммунистическэ партиин ЦК-гэй политбюро мэдүүлгэ толилоо. Демократическа организацинуудта, тэдэнэй эдэбхитэдтэ эсэргүүгээр хорото аашанудай бүри олоор хэгдэдэг б... ниинь, хамагай түрүүндэ, Ф... да фашизмын аюулай угаа ... лоһые гэршэлнэ гэжэ мэ... соонь тэмдэглэгдэһэн байна.

Энэ зоргоороо оролго ... граждан дайе де Голль зай... шадаха юм гэжэ найдаад, ... гаа заһаад хэгдэһэн шуһата... шадта уридшалан һануулга ... гээшэ гэжэ мэдүүлгэ соо са... хэлэгдэнэ.

Бүхы республиканецууд э... жагсаад, һэрэмжэтэй байгаа ... һаа, ниитын ёһо гурим, а... байдал аршалан хамгаалжа ... публикые, Францие абаржа ... ха байна гэжэ мэдүүлгэ со... лон тэмдэглэгдэнэ.

Нантерр городто фашист... үүдхэһэн хорото аашые Ажа... гэдэ ниитын конфедерацида ... металлистнуудай федераци... тэлбэри мүн лэ элиишэлэн ... һан байна.

Фашистска бандидуудай г... рэгүүдые эрид шууд бур... зууража, тэрээндэ зэмэтэй... гэмдэ хабаадуулхыень түй... сэлэнтэйб гэжэ Нантерр ... мэр Раймон Барбе мэдүүлэ...

Редактор Ц. Ц. ЦИБУ...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35.1... культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00848. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 46...